

Κεφάλαιο 9

9.1. Χρονολογική ανασκόπηση των ελληνοτουρκικών προστριβών

Οι ελληνοτουρκικές προστριβές αρχίζουν τον 11^ο αιώνα με την προώθηση των Τούρκων στο χώρο της Μικράς Ασίας που ανήκε τότε στο βυζαντινό κράτος.

Το 1453 οι Τούρκοι κυριεύουν την Κωνσταντινούπολη και την υπόλοιπη Ελλάδα και διαλύουν το κράτος του Βυζαντίου. Το 1821 οι Έλληνες επαναστατούν ενωμένοι και ζητούν την απελευθέρωση. Οι μεγάλες δυνάμεις Αγγλία, Γαλλία, Ρωσία επιθυμούν την εξασθένηση της Τουρκίας και βοηθούν να ιδρυθεί ένα μικρό ελεύθερο ελληνικό κράτος. Η κάθε μια απ' τις μεγάλες δυνάμεις επιθυμεί απ' αυτή την εξέλιξη ν' αποκομίσει οικονομικά, πολιτικά και στρατιωτικά ωφέλη. Η Τουρκία και η Ελλάδα γίνονται πιόνια στα ενδιαφέροντα των μεγάλων δυνάμεων στις οποίες αργότερα προστίθενται και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Απ' τους βαλκανικούς πολέμους του 1912 και τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο βγαίνουν κερδισμένα τα βαλκανικά κράτη και η Τουρκία περιορίζεται σχεδόν στα σημερινά σύνορα. Οι φιλόδοξοι πολιτικοί που κυβερνούσαν την Ελλάδα την εποχή εκείνη ονειρεύονται να μεγαλώσουν την Ελλάδα στα σύνορα της βυζαντινής αυτοκρατορίας (η Μεγάλη ιδέα) και να ιδρύσουν τη Μεγάλη Ελλάδα. Ο ελληνικός στρατός που είχε φτάσει σχεδόν ως την Άγκυρα παθαίνει μεγάλη πανωλεθρία απ' το στρατό του Κεμάλ-Ατατούρκ και στο γυρισμό του παρασύρει και ελληνικό πληθυσμό της Μ. Ασίας (Μικρασιατική καταστροφή 1922).

Το 1923 με την συνθήκη της Λωζάνης αποφασίζεται η ανταλλαγή πληθυσμών. 2,5 εκατομμύρια άνθρωποι μετακινούνται. Οι Έλληνες απ' τον Πόντο και τη Μ. Ασία εγκαθίστανται στην Ελλάδα όπου διατηρούν ακόμα και σήμερα στοιχεία απ' τον πολιτισμό τους (γλωσσική διάλεκτος, χοροί, τραγούδια, έθιμα). Οι χριστιανοί της Κωνσταντινούπολης και το πατριαρχείο καθώς και οι μωαμεθανοί της Δυτ. Θράκης δε μετακινήθηκαν. Πολλοί απ' τους χριστιανούς της Κωνσταντινούπολης αναγκάστηκαν αργότερα να καταφύγουν στην Ελλάδα και σ' άλλες χώρες ενώ ο πληθυσμός των μωαμεθανών στη Θράκη αυξήθηκε. Οι σημερινές διαφορές Ελλάδας και Τουρκίας είναι τρεις.

- Η διαμάχη για την Κύπρο (τουρκικός πληθυσμός 18 %) που απ' το 1974 κατέχεται κατά 40 % από τουρκικά στρατεύματα.

- Οι διαφορές για την υφαλοκρηπίδα των νησιών του Αιγαίου όπου, πέρα απ' τα στρατιωτικά συμφέροντα, πιστεύεται ότι υπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου. Η Τουρκία δεν αναγνωρίζει την υφαλοκρηπίδα στα νησιά σύμφωνα με τους διεθνείς κανόνες.
- Ο έλεγχος του εναέριου χώρου πάνω απ' το Αιγαίο.

Στο χώρο της Δυτ. Γερμανίας οι σχέσεις των Ελλήνων και Τούρκων εργατών είναι καλές, ιδιαίτερα στα πλαίσια δράσης των συνδικάτων, στους κοινούς αγώνες για τον εκδημοκρατισμό στην Τουρκία και κατά της εχθρότητας έναντι των αλλοδαπών. Οι δημοκρατικές οργανώσεις Τούρκων και Ελλήνων μεταναστών συνεργάζονται πέρα απ' τους παραπάνω τομείς και σε άλλους τομείς όπως σχολικό, κίνημα ειρήνης, πολιτιστικό, δικαιώματα αλλοδαπών κλπ. Εχθρότητες και επεισόδια δεν παρατηρήθηκαν εδώ και πολλά χρόνια.

9.2. Προστακτική της παθητικής φωνής και σύνδεση λέξεων (I)

Η προστακτική της παθητικής φωνής

Η προστακτική της παθητικής φωνής χρησιμοποιείται σπάνια και υπάρχουν πολλά ρήματα - ιδιαίτερα ρήματα με άσιγμο αόριστο - που δεν έχουν καθόλου παθητική προστακτική.

Όπως στην ενεργητική έτσι και στην παθητική φωνή η προστακτική έχει μόνο δύο πρόσωπα: Το δεύτερο ενικό και το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο.

Η παθητική προστακτική έχει τις ακόλουθες καταλήξεις:

	δεύτερο πρόσωπο ενικού	δεύτερο πρόσωπο πληθυντικού
ενεστωτικό θέμα	-ου	-εστε
αοριστικό θέμα	-ου	-είτε

ΣΤΟΝ ΕΝΕΣΤΩΤΑ ΈΧΟΥΝ ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ ΜΟΝΟ ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Α' ΣΥΖΥΓΙΑΣ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΙΖΕΤΑΙ ΚΑΝΟΝΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΕΝΕΣΤΩΤΙΚΟ ΘΈΜΑ. ΤΑ ΡΗΜΑΤΑ ΤΗΣ Β' ΣΥΖΥΓΙΑΣ ΔΕΝ ΈΧΟΥΝ ΕΝΕΣΤΩΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ.

παθητική φωνή με ενεστωτικό θέμα		
φέρνω αγαπάω	φέρν <u>ου</u>	φέρνε <u>στε</u>
	—	—

Την προστακτική με αοριστικό θέμα τη συναντούμε και στις δυο συζυγίες. Στο δεύτερο πρόσωπο του ενικού χρησιμοποιείται το ενεργητικό θέμα αορίστου, στον πληθυντικό το παθητικό θέμα αορίστου.

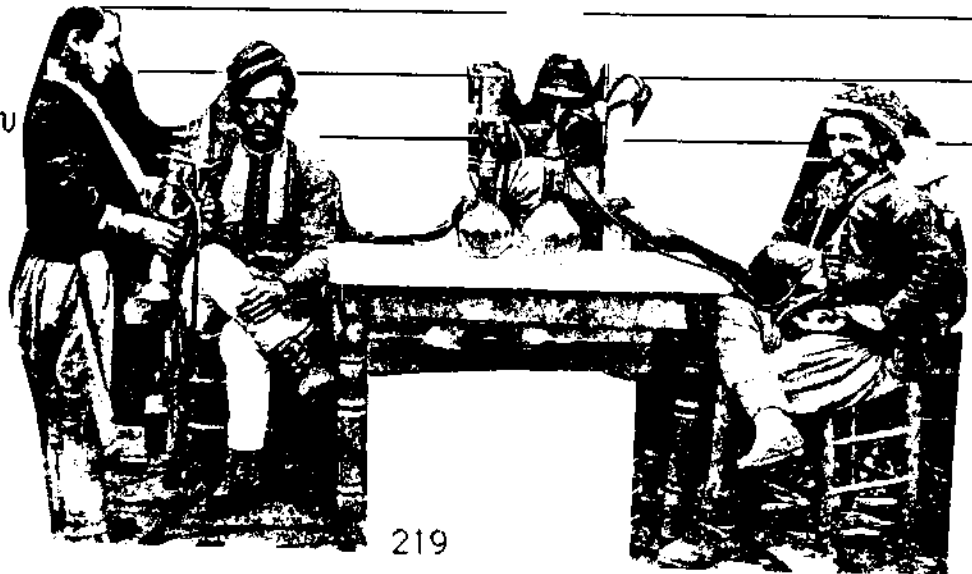
χτενίζω	χτενίσ <u>ου</u>	χτενιστεί <u>τε</u>
προτιμάω	προτιμή <u>σου</u>	προτιμηθεί <u>τε</u>
ωφελώ	ωφελή <u>σου</u>	ωφεληθεί <u>τε</u>
θυμάμαι	θυμή <u>σου</u>	θυμηθεί <u>τε</u>

Προσέξτε: Πολλά ρήματα με άσιγμο αόριστο παίρνουν ένα -σ- μεταξύ του θέματος και της κατάληξης για την αοριστική προστακτική του ενικού:

φέρ <u>σου</u>	—	φερ <u>θείτε</u>
διευκολύν <u>σου</u>	—	διευκολυν <u>θείτε</u>

Μεταφράστε και βάλτε στον πληθυντικό.

- αγωνίσου _____
- πλύσου _____
- προετοιμάσου _____
- διαλύσου _____
- ενημερώσου _____
- απομονώσου _____
- περιορίσου _____
- αναγνωρίσου _____
- ασκήσου _____
- διαφοροποιήσου _____

Μεταφράστε και βάλτε στον ενικό αριθμό.

χρωματιστείτε	_____	_____
ταυτιστείτε	_____	_____
προσανατολιστείτε	_____	_____
εκτιμηθείτε	_____	_____
αναμιχτείτε	_____	_____

Να βρείτε την παθητική προστακτική.

απασχολούμαι	<u>απασχολήσου</u>	<u>απασχοληθείτε</u>
ανακατεύομαι	_____	_____
αναγκάζομαι	_____	_____
αποκοιμάμαι	_____	_____
βασανίζομαι	_____	_____
μορφώνομαι	_____	_____
μεταχειρίζομαι	_____	_____
λούζομαι	_____	_____
κουνιέμαι	_____	_____
καλύπτομαι	_____	_____
εύχομαι	_____	_____
επισκέπτομαι	_____	_____
ξενιτεύομαι	_____	_____
ξεκουράζομαι	_____	_____
ονειρεύομαι	_____	_____

Υπάρχουν και ανώμαλοι τύποι:

στάσου	σταθείτε	από: <u>στέκομαι</u>
έλα	ελάτε	_____
σήκω	σηκωθείτε	_____
κάτσε	καθίστε	_____
---	κριθείτε	_____
---	ειδωθείτε	_____

Τι σημαίνει;

Βοηθηθείτε μεταξύ σας.

Άκου, σώπα, σκέψου.

Περιποιήσου τον εαυτό σου.

Συγκεντρωθείτε, σκεφτείτε και μετά απαντήστε.

Φανταστείτε κάτι εξωπραγματικό.

Συνθέσεις με μόρια

Πολλές φορές είναι δύσκολο να διακρίνουμε ένα μόριο γιατί το τελευταίο φωνήεν ή σύμφωνο μπορεί να χάνεται:

Ξανοίγω - ξε + ανοίγω
διερωτώ - δια + ερωτώ
υπαρχηγός - υπό + αρχηγός

Σε μερικά μόρια παρατηρούμε ότι αλλάζει το τελικό σύμφωνο πριν από λέξεις με πρώτο φωνήεν που είχε δασεία:

αφύπνιση - από + ύπνος
εφημερίδα - επί + ημέρα

Υπάρχουν και λέξεις με δύο μόρια:

η επανάσταση	=	<u>επι + ανα + στάση</u>
η αδιέξοδος	=	_____
προϋποθέτω	=	_____
προπαρασκευαστικός, -ή, -ό	=	_____
απροετοίμαστος, -η, -ο	=	_____
το ενδιαφέρον	=	_____
ανταποδίνω	=	_____
η προδιάθεση	=	_____
η αναπαραγωγή	=	_____
η προκατάληψη	=	_____

Σύνδεση λέξεων (1)

Διαβάστε τις παρακάτω λέξεις και να τις εντάξετε ανάλογα με το αχώριστο μόριο που έχουν.

- η υφαλοκρηπίδα, η ενημέρωση, η απελευθέρωση, η διάλεκτος, η ενθάρρυνση, το επίτευγμα, το ξέπλυμα, η μετεκπαίδευση, η περίληψη, η υπηκοότητα, η προσοχή, η προστριβή, η προϋπόθεση, το σύμπαν, η υποστήριξη, η ενίσχυση, η ανασκόπηση, η απόρροια, η ανάμειξη, η αφετηρία, η διαμάχη, η επιθεώρηση, ο εκδημοκρατισμός, η διακοπή, η ευγένεια, η δυσπιστία, η εφαρμογή, ο κάτοχος, ο περιορισμός, η εφαρμογή, το περιοδικό, η ευκολία, η καταπίεση, η προδιάθεση, η περιπέτεια, η εξασθένιση, η αναπαραγωγή.

ΔΙΑΔΗΛΩΣΗ ΣΤΙΣ ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ

Εναντίον της αναθέρμανσης των σχέσεων ΕΟΚ-Τουρκίας

Συνθήματα ενάντια στη σύνδεση της ΕΟΚ με την Τουρκία, για τους 1.600 αγνοούμενους, για την καταπίεση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των Κούρδων, για την αποχώρηση των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο, για το Αιγαίο κ.ά. δονούσαν συνεχώς την ατμόσφαιρα.

- εντείνω, ανανεώνω, επιδεινώνω, διαδέτω, ξεσπάζω, απομονώνω, εντάσσω, μετακινώ, ξαπλώνω, προσαρμόζω, ξεκαθαρίζω, αναγνωρίζω, προγραμματίζω, συνδέω, εκτιμάω, διαφοροποιώ, επαναστατώ, αποκομίζω, εκφράζω, ξεριζώνω, επιδιώκω, κατοικώ, μετανιώνω, παρακολουθώ, περιθωριοποιώ, παρακινώ, εξασφαλίζω, μεταναστεύω, παρασύρω, υπολογίζω, συνειδητοποιώ, προσφέρω, παρακολουθώ, καταδιώκω, ξεσπάζω, συντονίζω, προσανατολίζω, καταφεύγω, ξαπλώνω.

... γένωσε βασικά η Ελληνική
... τον σε συνεργασία με τις
... Κοινότητες του Βελγίου,
... και τις κούρδικες μετα-
... ΚΟΜΚΑΡ και ΚΚΟΚ.
... ιστορικές οργανώσεις
... Εξελίχθηκε Ελληνική Κοινότητα του
... Πάρισιού

... την γενοκτονία των
... Κούρδων, που τη
... είναι αυτή τους Τούρκους. Οι
... ασεβικιτάσσει για το δικαίωμα
... για να δια-... ιούνται όργιστοι από
... η, ακέραιη,ς Τουρκίας, που δε
... για εκόμενες αεροπορικές επι-
... ην κουλτούρα (15.8.1986).
... ληνικό νησίς το καθεστώς έχει
... ίδες χρόνιά τη χρήση της
... της κούρδικης.

- δυσάρεστος, παράλληλος, πρόσθετος, παράνομος, προαιρετικός, συνταγματικός, υπόλοιπος.

... Οι
... της
... ιμπε-
... που έχει
... της Κύπρου
... και το υπό-
... στα νησιά μας και
... στο Αιγαίο.

αν(α)-, (ε)-

απ(ο)-, αφ-

δια-

εκ-, εξ-

εν-

επ(ι)-, εφ-

ευ-/δυσ-

κατ(α)-

μετ(α)-

ξ(ε)-

παρ(α)-

περι-

προ-

προσ-

συ(ν)-, (μ)-

υπ(ο)-, υφ-

Die Konflikt-Insel Zypern im Schulbuch:
 Der blonde Griechen-Jüngling weist
 den türkischen Barbaren in die Schranken

Μεταφράστε τις λέξεις και σημειώστε ποια μόρια έχουν μια καθωρισμένη σημασία και ποια όχι.

Θυμάστε την αρχική σημασία των μορίων.

- ανα - ως αρχαία λέξη: πάνω, στα παραπάνω παραδείγματα: διαφορε-
τικές σημασίες:...
- απο - _____
- δια - _____
- εν - _____
- επι - _____
- εκ - _____
- ξε - _____
- ευ - _____
- δυσ - _____
- κατα - _____
- μετα - _____
- παρα - _____
- περι - _____
- προ - _____
- προσ - _____
- συν - _____
- υπο - _____

Βρείτε πέντε λέξεις με τα ακόλουθα μόρια και περιγράψτε τι σημαίνουν τα μόρια.

α-	αντ(ι)-	εξ(ω)-	υπερ-
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Μεταφράστε τις ακόλουθες λέξεις.

das Epidiaskop	_____	die Diagnose	_____
analytisch	_____	energisch	_____
evangelisch	_____	europäisch	_____
die Katastrophe	_____	die Propaganda	_____
der Analphabet	_____	die Avitaminose	_____
die Sympathie	_____	die Antipathie	_____
die Hypothek	_____	die Episode	_____

Ποια μόρια μπορούν να πάρουν μπροστά αυτά τα ρήματα;

_____		_____	
_____	λαμβάνω	_____	φέρω
_____		_____	
_____		_____	
_____		_____	
_____	βαίνω	_____	ποιώ
_____		_____	
_____		_____	

9.3. Ο αγώνας για την ελευθερία. Ελπίδες και επαναστάσεις πριν από τη μεγάλη εξέγερση του 1821

Ο ελληνικός λαός ποτέ δε δέχτηκε την τουρκική κατοχή σαν κάτι μόνιμο και τετελεσμένο και ποτέ δεν έπαψε ν' αγωνίζεται, κάθε φορά ανάλογα με τις συνθήκες.

Στα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς ο ελληνισμός δεν ήταν δυνατό να επιχειρήσει οργανωμένη επανάσταση. Οι ελπίδες του στηρίζονταν στο θρύλο («θα ξυπνήσει ο μαρμαρινένος βασιλιάς...») και στο θαύμα («ο άγγελος θα διώξει τους Τούρκους ως την κόκκινη μηλιά»). Παράλληλα γίνονταν, όπως αναφέραμε, προσπάθειες από τους Έλληνες του εξωτερικού για να οργανωθεί σταυροφορία.

Ευκαιρίες για αγώνες και τοπικές επαναστάσεις έδωσαν οι τουρκοβενετικοί πόλεμοι, που συνεχίστηκαν ως τα τέλη του 17ου αι., αν και οι Έλληνες δεν είχαν τότε παρά ν' αλλάξουν κυρίαρχο: από την τουρκική βαρβαρότητα στην εκμετάλλευση των Βενετών.

Κατά τα τέλη του 15ου αι. οι Έλληνες ήλπιζαν στον Κάρολο Η' της Γαλλίας, που κατά τους Ιταλικούς πολέμους διακήρυξε ότι σκοπεύει να ελευθερώσει την Κωνσταντινούπολη, επειδή είχε αγοράσει τα δικαιώματα στο θρόνο από τους απογόνους των Παλαιολόγων - φυσικά χωρίς αποτέλεσμα.

Οι πιο σημαντικές ελληνικές επαναστάσεις ήταν αυτές που έγιναν με αφορμή τους ρωσοτουρκικούς πολέμους επί της Αικατερίνης Β'.

Στα 1769 επαναστάτησε η Πελοπόννησος, με κέντρο την Καλαμάτα και αρχηγό τον πρόκριτο Μπενάκη. Οι Ρώσοι έστειλαν στόλο από τη Βαλτική με το Θεόδωρο και Αλέξιο Ορλώφ, αλλά η ρωσική βοήθεια ήταν ασήμαντη και η επανάσταση πνίγηκε στο αίμα (1770). Οι Τουρκαλβανοί, που κατέπνιξαν την επανάσταση, έκαναν έπειτα τόσες καταστροφές στην Πελοπόννησο, ώστε αναγκάστηκαν οι Τούρκοι να κάνουν εκστρατεία για να τους εξοντώσουν (1779).

Ο ρωσικός στόλος φεύγοντας από την Πελοπόννησο συνάντησε και κατέστρεψε τον τουρκικό στο στενό της Χίου (Τσεσμέ, 1770). Στη ναυμαχία πολέμησαν και ιησιώτες Έλληνες ιδίως Ψαριανοί, που γνώρισαν τότε από κοντά τη χρήση του πυρπολικού.

Στο δεύτερο ρωσοτουρκικό πόλεμο οι Έλληνες ήταν πιο διστακτικοί και δεν έκαναν επανάσταση, μ' όλο που η Αικατερίνη διακήρυττε ότι σκοπεύει να διαλύσει την τουρκική αυτοκρατορία και ν' αναστήσει τη βυζαντινή, με αυτοκράτορα τον εγγονό της Κωνσταντίνο.

Αυτή την εποχή ο Λάμπρος Κατσώνης, Έλληνας, αξιωματικός στο ρωσικό στρατό, κατέβηκε στην Ελλάδα από την Τεργέστη μ' ένα μικρό στόλο, που είχαν οπλίσει οι Έλληνες των παροικιών, και έκανε καταδρομικό πόλεμο με βάση την Κέα (Τζιά) και έπειτα το Πόρτο Κάγιο στην Πελοπόννησο. Νίκησε πολλές φορές τους Τούρκους και μετά τη συνθήκη του Ιασίου (1792) συνέχισε μόνος του τον αγώνα και δοκίμασε χωρίς επιτυχία να ξεσηκώσει τον ελληνισμό σε επανάσταση. Ο τουρκικός και αλγερίνικος στόλος τον νίκησαν στο στενό ανάμεσα στην Άνδρο και Κέα. Κατόρθωσε να σωθεί μ' ένα του πλοίο και να φέρει στην Πελοπόννησο τον οπλαρχηγό Ανδρίτσο, τον πατέρα του Οδυσσέα, που πολεμούσε με τα παλληκάρια του μαζί του. Ο Κατσώνης αργότερα αναγκάστηκε να φύγει στη Ρωσία. Ο Ανδρίτσος πέρασε στα Επτάνησα, αλλά οι Βενετοί τον παρέδωσαν στους Τούρκους, που τον σκότωσαν με μαρτυρικό θάνατο.

Στο τέλος του 18ου αι. οι ελπίδες των Ελλήνων στράφηκαν προς τη Γαλλία και τον Ναπολέοντα. Προς αυτή την κατεύθυνση κινήθηκε ο Ρήγας.

Το όνειρο του Ρήγα

Τα όρια των ελπίδων για τους Έλληνες ως τον 18^ο αι. ήταν πάντα τα σύνορα της βυζαντινής αυτοκρατορίας. Οι κύκλοι του πατριαρχείου μάλιστα και οι φαναριώτες είχαν την ελπίδα πως η βυζαντινή αυτοκρατορία θα μπορούσε να ξαναγεννηθεί μέσα από το τουρκικό κράτος, χωρίς επανάσταση, έτσι όπως γεννήθηκε και από τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία. Στηρίζονταν στην δύναμη της εκκλησίας, στον ξεπεσμό του τουρκικού κράτους και στην όλο και μεγαλύτερη διείσδυση του ελληνικού στοιχείου στην τουρκική διοίκηση και στην τουρκική οικονομία.

Αυτό το όνειρο έζησε ο Ρήγας όταν πήγε στην Κωνσταντινούπολη. Αργότερα, στους κύκλους των ηγεμονιών, γνώρισε τον ευρωπαϊκό διαφωτισμό και επηρεάστηκε από τη γαλλική επανάσταση. Τότε έδωσε στο παλιό αυτό όνειρο νέο περιεχόμενο. Οραματίστηκε μια μεγάλη ελληνική ομοσπονδιακή δημοκρατία, που να περιλαμβάνει όλους τους λαούς της παλιάς βυζαντινής αυτοκρατορίας, ακόμα και τους τούρκους, και όπου όλοι θα ζούσαν ελεύθεροι και ισότιμοι. Αυτού του κράτους ετοίμασε το σύνταγμα και το χάρτη και σε μια τέτοια επανάσταση κάλεσε τους λαούς με τα τραγούδια του. Το όραμα του Ρήγα άνοιγε έναν πλατύ δρόμο για τον ελληνισμό και τα Βαλκάνια, αλλά δε βρήκε τον καιρό ούτε να προετοιμαστεί.

Το κήρυγμα του Ρήγα στάθηκε η πιο πλατιά ως τότε πρόσκληση σε επανάσταση και έδωσε στον ίδιο σκοπό τους Έλληνες της διασποράς, που υποστήριξαν τον αγώνα του και αρκετοί μαρτύρησαν μαζί του, και τους Έλληνες του εσωτερικού, που φύλαγαν στον κόρφο τους σαν φυλαχτό το θούριο του Ρήγα. Ο Ρήγας ήλπιζε σε γαλλική βοήθεια και προσπάθησε να συναντήσει το Ναπολέοντα στην Ιταλία μετά την ειρήνη του Καμποφόρμιο (1797). Προδόθηκε όμως στους Αυστριακούς, που τον συνέλαβαν με τους συνεργάτες του, τον παρέδωσαν στους Τούρκους και δολοφονήθηκε στο Βελιγράδι (1798).

Η εθνική ιδέα. Το όνομα Έλληνας

Μετά το Ρήγα η ιδέα του υπερεθνικού κράτους παραμερίστηκε. Οι Έλληνες του διαφωτισμού άρχισαν να βλέπουν την επανάσταση ως θέμα καθαρά εθνικό. Έπρεπε να προέλθει από το ελληνικό έθνος και να περιοριστεί σ' αυτό. Το πρόβλημα ήταν να οργανωθεί ο ελληνικός λαός, να πολεμηθεί ο ραγιαδισμός, η ιδέα πως η δουλεία οφείλεται στις αμαρτίες του, και παράλληλα να διαφωτιστεί η κοινή γνώμη της Ευρώπης για τα ελληνικά δίκαια με δημο-

σιεύματα, διαλέξεις και ίδρυση μικτών συλλόγων, όπως ήταν η «Φιλόμουσος εταιρεία» που ίδρυσε ο Καποδίστριας στη Βιέννη.

Στο τέλος του 18ου αι. μιλούσαν πια για ελληνικό «Έθνος» και όχι για «Γένος». Για το έθνος αυτό αναζητούσαν ένα νέο εθνικό όνομα. Το καθιερωμένο «Ρωμιός», κατάλοιπο μιας κατάκτησης, δεν ικανοποιούσε πια. Ο Κοραΐς προτιμάει το «Γκραικός», γιατί ήταν πιο γνωστό στην Ευρώπη. Άλλοι πρότειναν το «Έλληνας» που έδενε πιο άμεσα με την αρχαία παράδοση. Το όνομα «Έλληνας» είχε χάσει στη βυζαντινή εποχή την εθνική του σημασία (σήμαινε τότε ειδωλολάτρης), την ξαναβρήκε όμως λίγο πριν απ' την άλωση: «εσμένων αρχείς, Έλληνες το γένος» έγραφε ο Γεμιστός στον αυτοκράτορα. Κι ο Κων/νος ο Παλαιολόγος ονομάζει την Πόλη «χαράν πάντων των Ελλήνων». Το σημαντικό είναι πως το όνομα Έλληνας είχε διατηρηθεί στη λαϊκή παράδοση με την έννοια «αντρειωμένος, γίγαντας» και αυτή η παράδοση βοήθησε για να καθιερωθεί το όνομα «Έλληνας» στην επανάσταση σαν τίτλος τιμής: «Έλληνές μου», δηλ. «παλληκάρια μου», φώναζε ο Κολοκοτρώνης.

Νεώτερη Ευρωπαϊκή Ιστορία, Γ' Γυμνασίου. ΟΕΔΒ, Αθήνα 1983, σ. 188-191.

9.4. Ξένες λέξεις και ρίζες ξένων λέξεων στα ελληνικά. Σύνθεση λέξεων (II)

Ξένες λέξεις και ρίζες ξένων λέξεων στα ελληνικά

Λόγω της μακροχρόνιας επαφής με τους Τούρκους και την τουρκική γλώσσα μπήκαν πολλές **τουρκικές λέξεις** στην ελληνική γλώσσα.

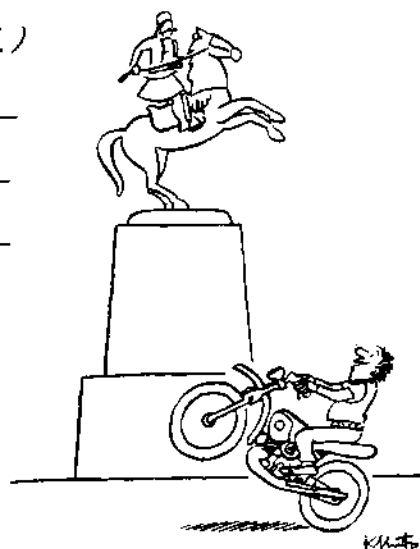
Θυμάστε τις λέξεις που έχουν τουρκική ρίζα;

ο αμανές
ο τεντζερές
ο μεζές
ο καφετζής

ο μενεξές
ο μπακάλης
ο μανάβης
ο κουβάς

το παπούτσι
το ντουφέκι
ο μουσακάς
το ρεμπέτικο

Ξέρετε άλλες ελληνικές λέξεις με τουρκική ρίζα;
(Να βρείτε κάποιες λέξεις στο λεξιλόγιο 9.1. - 9.3.)

Άλλες τουρκικές λέξεις είναι:

φαγητά: το γιαούρτι, ο κεφτές, ο λουκουμάς, ο μπακλαβάς, το κανταΐφι, το πιλάφι

πράγματα της καθημερινής ζωής: το φλιτζάνι, το τζάμι, το ταβάνι, η οκά, το καΐκι

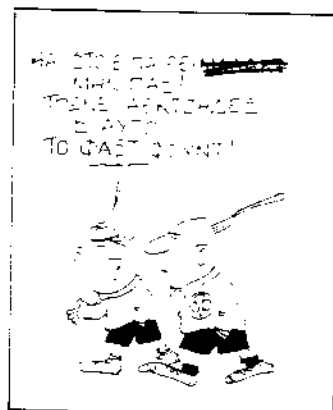
Υπάρχουν και **περσικές λέξεις** που μπήκαν ως τουρκικές λέξεις στην ελληνική γλώσσα:

το караβάνι, η μελιτζάνα, το τσακάλι, το κιόσκι, ο χουρμάς

Στην ελληνική γλώσσα συναντούμε ακόμα αλβανικές και αραβικές λέξεις.

- Εξηγήστε μερικές από τις παραπάνω τουρκικές λέξεις που ξέρετε:
Το γιαούρτι είναι ένα προϊόν από γάλα ...
Κεφτέδες είναι ...
- Μετά να διαβάστε στο διπλανό σας ποιες λέξεις έχετε εξηγήσει και συγκρίνετε και συμπληρώστε τις εξηγήσεις σας.
Τις λέξεις που δεν τις ξέρετε να τις κοιτάξετε στο λεξικό.
- Κάνετε την ίδια εργασία με λέξεις που μπήκαν από άλλες γλώσσες.

Πολλές λέξεις με ιταλική ρίζα μπήκαν στην ελληνική γλώσσα τον καιρό της βενετοκρατίας και με τις εμπορικές επαφές.

ναυτική ζωή: ο καπετάνιος, ο μαέστρος, η τραμοντάνα, η αβαρία, ο λεβάντης

πράγματα της καθημερινής ζωής: το βάζο, η κάσα, η κατσαρόλα, το μπα-
στούνι, το μπουκάλι

κουζίνα: η κομπόστα, η λαζάνα, τα μακαρόνια, η σαλάτα, η πίτσα

μουσική: το βιολί, η όπερα, ο τενόρος, το πρελούντιο, ο πιανίστας

Λέξεις με γαλλική ρίζα

φορέματα: η ζακέτα, η μπλούζα, το παντελόνι, το παλτό, το σάλι

κουζίνα: η μαγιονέζα, το λικέρ, η μурταντέλλα, το κονιάκ, το φοντάν(ι)

διάφορα: ο ρομαντισμός, το ινστιτούτο, το ράδιο, το σανατόριο, ο αλτρου-
ιστής, το μακιγιάζ

Όπως σε όλες τις μοντέρνες γλώσσες μπαίνουν και στην ελληνική γλώσσα παραπολλές **λέξεις με αγγλική ρίζα**. Είναι ιδιαίτερα λέξεις από την τεχνική εξέλιξη και τα πολιτιστικά φαινόμενα που παρουσιάζονται στην Αμερική.

σπόρ: το ρεκόρ, το τένις, το φουτμπόλ, το φάουλ, το σπριντ, το σέρφινγκ, το χάντμπολ, το μπάσκετ ...

τουρισμός: το φεριμπότ, το μπιτς, το μοτέλ, το χοτέλ ...

τεχνική και διάφορα: ο κομπιούτερ, το φιλμ, η κασσέτα, το βίντεο, το τέλεξ, η δισκέτα, το μέικ απ ...

μουσική: η ροκ, το πικάπ, η ποπ, το μπλούζ, το ρέγκι, το τζαζ ...

Υπάρχουν και μερικές **λέξεις από τα γερμανικά**.

το βερμούτ, ο ουλανός, η ποτάσα, το τάλιρο ...

*Και εσείς μάθατε τέτοιες λέξεις, τις θυμάστε;
Το ακκόντ.*

Πολλές φορές δεν μπορούμε αμέσως να διακρίνουμε από ποια γλώσσα μπήκε κάποια λέξη στα ελληνικά.

Για μερικές απ' τις ξένες λέξεις υπάρχει και αντίστοιχη ελληνική:

το φουτμπόλ	-	το ποδόσφαιρο
το μπάσκετ	-	η καλαθοσφαίριση
το φεριμπότ	-	το πορθμείο
ο κομπιούτερ	-	ο ηλεκτρονικός εγκέφαλος
το φιλμ	-	η ταινία (κινηματογράφος)
το μπουκάλι	-	η φιάλη

Κοιτάξτε τον παρακάτω πίνακα και βρείτε εσείς ρίζες λέξεων που τις συναντούμε σε πολλές γλώσσες.

ελληνικά	γερμανικά	αγγλικά	γαλλικά
η μπανάνα	die Banane	the banana	la banane
ο κομπιούτερ	_____	_____	_____
η μπύρα	_____	_____	_____
το χοτέλ	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Πολλές ξένες λέξεις, ιδιαίτερα απ' την τεχνική έχουν **ελληνική ρίζα** και ξαναγύρισαν στην ελληνική γλώσσα:

η ηλεκτρονική, το τηλέφωνο, το μικρόφωνο, το τηλεγράφημα, το γραμμόφωνο, ο δίσκος, το αυτοκίνητο, το αεροπλάνο, το αεροδρόμιο, η στερεοφωνία.

Σύνθεση λέξεων (II)

Άλλος τρόπος σύνθεσης είναι η σύνδεση δυο ή και περισσότερων λέξεων.

ανάβω	+	σβήνω	=	αναβοσβήνω
καλός	+	τύχη	=	καλότυχος
άγριος	+	λουλούδι	=	αγριολούλουδο

Πολλές φορές κατά τη σύνθεση στο θέμα του πρώτου συνθετικού προστίθεται ένα όμικρον που συνδέει τις δυο λέξεις.

κρυφά	+	μιλώ	=	κρυφομιλώ
συχνά	+	ρωτώ	=	συχνορωτώ

Το γένος του δεύτερου συνθετικού πολλές φορές αλλάζει.

η πρώτη βροχή	=	το πρωτοβρόχι
το Σάββατο + η Κυριακή	=	το Σαββατοκύριακο

Τα σύνθετα ρήματα διατηρούν τον τόνο του δεύτερου συνθετικού όταν είναι ρήμα.

ανοίγω	+	κλείνω	=	ανοιγοκλείνω
κρυφά	+	ακούω	=	κρυφακούω
μισός	+	βλέπω	=	μισοβλέπω

Το ίδιο συμβαίνει και με τα επιρρήματα και τις μετοχές όταν είναι δεύτερα συνθετικά.

παρακάτω	(παρά + κάτω)
μεθαύριο	(μετά + αύριο)
μισοκλεισμένος	(μισός + κλεισμένος)
κοσμογυρισμένος	(κόσμος + γυρισμένος)

Στα σύνθετα ουσιαστικά αλλάζει η κατάληξη και πολλές φορές και ο τόνος του δεύτερου συνθετικού.

η μέρα	+	η νύχτα	=	το μερόνυχτο
το φως	+	γράφω	=	η φωτογραφία
μικρός	+	το μαγαζί	=	το μικρομάγαζο

Συμπληρώστε τα κενά με τις σύνθετες λέξεις που ταιριάζουν.

1. Στα πρώτα χρόνια της σκλαβιάς ο ελληνισμός δεν ήταν δυνατόν να _____
_____ (επι + χειρώ) οργανωμένη _____
(επί + ανά + στάση).

2. Παράλληλα γίνονταν όπως _____ (ανά + φέρω) _____
 _____ (προς + παθαίνω) για να οργανωθεί _____
 (σταυρός + φορώ).
3. _____ (ευ + καιρός) για αγώνες έδωσαν και οι _____
 _____ (Τουρκία + Βενετία) πόλεμοι.
4. Η ρωσική βοήθεια ήταν _____ (α + σημαντικός) και
 η επανάσταση πνίγηκε στο αίμα.
5. Ο ρωσικός στόλος φεύγοντας απ' την _____ (Πέλο-
 πας + νησί) συνάντησε και _____ (κατά + στρέψω)
 τον τουρκικό στο στενό της Χίου.
6. Οι Φαναριώτες είχαν ελπίδα πως η βυζαντινή _____
 (αυτός + κράτος) θα μπορούσε να _____ (ξανά + γεννώ)
 μέσα απ' το τουρκικό κράτος χωρίς επανάσταση.
7. Τότε έδωσε στο παλιό αυτό όνειρο νέο _____ (περι +
 έχω).
8. Το όραμα του Ρήγα δε βρήκε τον καιρό να _____ (προ
 + ετοιμάζω).
9. Ο Ρήγας _____ (προ + δίνω) απ' τους Αυστριακούς που
 τον συνέλαβαν μαζί με τους _____ (συν + έργο) του
 και τον _____ (παρά + δίνω) στους Τούρκους.
10. Η επανάσταση έπρεπε να _____ (προ + έρχομαι)
 απ' το ελληνικό έθνος και να _____ (περί + ορίζω)
 σ' αυτό.

Ποιες σύνθετες λέξεις ξέρετε εσείς με:

-πωλείο: (το κρέας, το βιβλίο, ...)

-χρονο-: (βραχύς, ο λόγος, ...)

-δημο-: (γράφω, κρατώ, η αρχή, ...)

αυτο-: (κινώ, κρατώ, γράφω, η δύναμη, ...)

-φιλ-: (ο ξένος, αστυ-, ...)

-λογ-: (η τέχνη, ο χρόνος, η ψυχή, κρίνω, η μορφή, η γλώσσα, παλαιός, η ώρα, η ιδέα, ...)

βιο-: (ο λόγος, η μηχανή, ...)

ημι-: (ο αλφάβητος, το φορτηγό, ...)

-τεχν-: (ηλεκτρικός, ο λόγος, ...)

-(ν)οικ-: (τα τρόφιμα, γεννώ, ο κύριος, ...)

9.5. Πάλη Κρήτης και Τουρκιάς

Μα απάνω από σκολειά και δασκάλους, πιο βαθιά από τις πρώτες χαρές και τρομάρες που μου 'δωκε τ' όραμα του κόσμου, μια συγκίνηση αληθινά μοναδική επηρέασε ανυπολόγιστα τη ζωή μου: ο αγώνας ανάμεσα Κρήτης και Τουρκιάς.

Χωρίς τον αγώνα αυτόν, η ζωή μου θα 'παιρνε άλλο δρόμο κι ο Θεός, σίγουρα, άλλο πρόσωπο.

Από τα γεννητάτα μου ανάπνεα στον αέρα το φοβερό τούτο, ορατό κι αόρατο, πάλεμα: έβλεπα τους Χριστιανούς και τους Τούρκους ν' αγριοματιάζονται λοξά και να στρίβουν τα μουστάκια τους αγριεμένοι, έβλεπα τους νιζάμηδες

με τα τουφέκια να περνούν, να ξαναπερνούν στους δρόμους και να μανταλώνουν οι Χριστιανοί τις πόρτες τους βλαστημώντας, άκουγα τους γέρους να μιλούν για σφαγές, παλικαριές και πολέμους, για λευτεριά κι Έλλάδα, και ζούσα βαθιά, βουβά και περίμενα να μεγαλώσω, να καταλάβω τι νόημα έχουν όλα ετούτα, ν' ανασκουμπωθώ κι εγώ και να παλέψω.

Με τον καιρό ξέκρινα καθαρά πως η Κρήτη κι η Τουρκιά ήταν που πάλευαν, πως ο ένας μάχονταν να λευτερωθεί κι ο άλλος πατούσε απάνω στο στήθος του και δεν τον άφηνε. Όλα πια γύρα μου έπαιρναν πρόσωπο, το πρόσωπο της Κρήτης και της Τουρκιάς, γίνονταν στη φαντασιά μου - κι όχι μονάχα στη φαντασιά μου παρά και στη σάρκα μου - σύμβολα που μου θύμιζαν το φοβερόν αγώνα. Ένα καλοκαίρι, τη μέρα της 15ης Αυγούστου, είχαν βγάλει στην εκκλησιά, απάνω στο προσκυνητάρι, το κόνισμα της Κοίμησης της Παναγιάς: Η μάνα του Χριστού ξαπλωμένη με σταυρό τα χέρια· δεξιά της ένας άγγελος, ζερβά ο διάβολος είχαν χιμήξει να πάρουν την ψυχή της· ο άγγελος είχε τραβήξει το σπαθί του, είχε κόψει από τους αρμούς τα δυο χέρια του διαβόλου και κρέμονταν ανάερα κι έσταζαν αίματα. Κοίταζα το κόνισμα κι η καρδιά μου φούσκωνε χαρούμενη - ετούτη είναι η Κρήτη, έλεγα, ετούτος ο μαύρος δαίμονας είναι ο Τούρκος, κι ο κάτασπρος άγγελος ο Έλληνας βασιλιάς... Ο Έλληνας βασιλιάς θα κόψει τα χέρια του Τούρκου μια μέρα. Πότε; Σα μεγαλώσω... συλλογίζουμουν και φούσκωνε το παιδικό μου στήθος.

Το τρυφερό παιδικό στήθος μου άρχισε να γεμίζει λαχτάρα και μίσος, κι έσφιγγα κι εγώ τη μικρή μου γροδιά να μπω στον αγώνα· ήξερα καλά με ποιον από τους δυο που πάλευαν ήταν το χρέος μου, και βιάζουμουν να μεγαλώσω, να μπω κι εγώ στη σειρά πίσω από τον παππού μου, πίσω από τον κύρη μου, να πολεμήσω.

ΟΔΙΚΗ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ

39 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 430 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ ΤΑ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ.
65 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 398 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΧΡΟΝΙΑ.
40 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 500 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ ΤΟ ΠΑΣΧΑ.
80 ΝΕΚΡΟΙ ΚΑΙ 750 ΤΡΑΥΜΑΤΙΕΣ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ
ΠΟΣΟΙ ΜΕΝΟΥΝ ΑΚΟΜΑ ΑΡΑΓΕ;

Αυτός ήταν ο σπόρος. Από αυτόν φύτρωσε, βλαστάρωσε, άνθισε και κάρπισε ολάκερο το δέντρο της ζωής μου. Όχι ο φόβος, μήτε ο πόνος, μήτε η χαρά και το παιχνίδι πρωτοτάραξαν την ψυχή μου· παρά η λαχτάρα της λευτεριάς. Να λευτερωθώ από τι; από ποιον; Σιγά σιγά, με τον καιρό ανέβαινα τον κακοτράχαλο ανήφορο της λευτεριάς· να λευτερωθείς πρώτα πρώτα από τον Τούρκο· αυτό ήταν το πρώτο σκαλοπάτι· έπειτα, αργότερα άρχισε ο καινούριος αυτός αγώνας, να λευτερωθείς από τον μέσα Τούρκο - από την αμάθεια, από την κάρητα, από το φθόνο, από το φόβο, από την τεμπελιά, από τις φανταχτερές ψεύτικες ιδέες· και τέλος, από τα είδωλα, όλα τα είδωλα, και τα πιο σεβαστά κι αγαπημένα.

Με τον καιρό, σα μεγάλωσα και πλάτυνε ο νους, το πάλεμα πλάταινε κι αυτό, ξεχείλιζε από την Κρήτη και την Ελλάδα, ξεσπούσε σε όλο τον καιρό και τον τόπο, έπιανε τα ιστορικά του ανθρώπου· δεν ήταν πια η Κρήτη κι η Τουρκιά που πάλευαν, ήταν το Καλό και το Κακό, το Φως και το Σκοτάδι, ο Θεός κι ο Διάβολος. Πάντα το ίδιο πάλεμα, το αιώνιο, και πάντα πίσω από το Καλό, από το Φως κι από το Θεό, η Κρήτη· πίσω από το Κακό, από το Σκοτάδι και το Διάβολο, η Τουρκιά. Κι έτσι, με το να τύχει να γεννηθώ Κρητικός, σε μια κρίσιμη στιγμή που μάχονταν η Κρήτη να λευτερωθεί, ένιωσα από μικρό παιδί πως στον κόσμο υπάρχει ένα αγαθό πιο πολύτιμο από τη ζωή, πιο γλυκό από την ευτυχία, η λευτεριά.

Ήταν ένας γερο-καπετάνιος, τον έλεγαν Πολυμαντιλά, γιατί είχε πάντα απάνω του πολλά μαντίλια – ένα στο κεφάλι, ένα κάτω από τη ζερβή αμασκάλη, δυο κρέμονταν στο μεταξωτό ζωνάρι του κι ένα κρατούσε στο χέρι και σκούπιζε το κούτελό του που ήταν πάντα ιδρωμένο. Ήταν φίλος του πατέρα μου κι έρχονταν συχνά στο μαγαζί του· μαζεύονταν γύρα του οι νιότεροι, του παράγγελε ο πατέρας μου καφέ και ναργιλέ, άνοιγε αυτός την ταμπакέρα του, στούμπωνε τα ρουθούνια του με ταμπάκο, φτερνίζονταν κι άρχιζε να μιλάει.

Στέκουμουν εγώ παράμερα και τον άκουγα· πόλεμοι, γιουρούσια, σφαγές, το Μεγάλο Κάστρο αφανίζονταν, σηκώνονταν μπροστά μου τα βουνά της Κρήτης, γέμιζε ο αγέρας μουγκρητά, μούγκριζαν οι Χριστιανοί, μούγκριζαν οι Τούρκοι, άστραφταν τα μάτια μου από τις ασημένιες κουμπούρες. Ήταν η Κρήτη κι η Τουρκιά και πάλευαν. «Ελευτερία!» φώναζε ο ένας. «Θάνατος!» απηλογιόταν ο άλλος, και το μυαλό μου γέμιζε αίματα.

Μια μέρα ο γερο-καπετάνιος στράφηκε, μεσοκάμινυσε τα μάτια, με ζύγιασε με τη ματιά του:

– Ο κόρακας περιστέρια δε γεννάει! μου λέει· κατάλαβες, παλικαράκι μου; Κοκκίνισα.

– Όχι, καπετάνιο, αποκρίθηκα.

– Παλικάρι είναι ο κύρης σου, παλικάρι θα γενείς κι εσύ, θες δε θες!

Θες δε θες! καρφώθηκε στο νου μου ο λόγος αυτός, μιλούσε η Κρήτη με το στόμα του γερο-καπετάνιου· τότε δεν κατάλαβα το λόγο το βαρύ, αργότερα πολύ ένιωσα πώς είχα μέσα μου μια δύναμη που δεν ήταν δικιά μου, μια δύναμη ανώτερή μου, κι αυτή με κυβερνούσε· πολλές φορές ήμουν έτοιμος να ξεπέσω, μα η δύναμη αυτή δε με άφηνε – η Κρήτη.

Κι αληθινά, από φιλότιμο, από την ιδέα πως είμαι Κρητικός κι από το φόβο του πατέρα μου, κατάφερα από παιδί να νικήσω το φόβο. Τη νύχτα, δεν τολμούσα στην αρχή να προβάλω μόνος στην αυλή, μέσα στο σκοτάδι· σε κάθε γωνιά, πίσω από κάθε γλάστρα, στο αφρόχειλο του πηγαδιού μουλωμένο παρακάτσευε ένα μικρό μαλλιαρό δαιμονικό και τα μάτια του γυάλιζαν· μα ο πατέρας μου μού 'δινε μια μ' έβγαζε στην αυλή και μαντάλωνε πίσω μου την πόρτα. Ένα μονάχα φόβο δεν είχα ακόμα μπορέσει να νικήσω; τον τρόμο που μου 'δινε ο σεισμός.

Συχνά το Μεγάλο Κάστρο κουνιόταν σύρριζα, μουγκρητό ακούγονταν κάτω στα υπόγεια του κόσμου, η φλούδα της γης έτριζε, κι οι κακόμοιροι οι άνθρωποι τα 'χαναν· όταν έπεφτε απότομα ο αγέρας και φύλλο δεν κουνιόταν

και μια ανατριχιαστική βουβαμάρα πλάκωνε τον κόσμο, οι Καστρινοί πετιούνταν όξω από τα σπίτια και τα μαγαζιά τους, κοίταζαν πότε τον ουρανό, πότε τη γη, και δεν έλεγαν τίποτα, μην μπας κι ακούσει το κακό κι έρθει, μα μέσα τους συλλογίζονταν με τρόπο «Σεισμό θα κάμει...» κι έκαναν το σταυρό τους.

Ο δάσκαλος μια μέρα, ο γερο-Πατερόπουλος, μας εξήγησε για να μας ησυχάσει:

- Πράμα δεν είναι ο σεισμός, παιδιά, μην τον φοβάστε· ένας ταύρος είναι κάτω από τα χώματα και μουγκρίζει· χτυπάει με τα κέρατά του τη γη, κι η γη κουνιέται· οι παλιοί Κρητικοί τον έλεγαν Μινώταυρο. Πράμα δεν είναι.

Μα ο φόβος μας, ύστερα από την παρηγοριά αυτή του δασκάλου, πλήθυνε· ένα πράμα λοιπόν ζωντανό, ένα θεριό με κέρατα είναι ο σεισμός, μουγκρίζει και κουνιέται κάτω από τα πόδια μας και τρώει ανθρώπους.

- Κι ο Αι-Μηνάς, είπε τότε ένα παχουλό παιδάκι, ο Στρατής, ο γιος του καντηλανάφτη γιατί δεν τονε σκοτώνει;

Μα ο δάσκαλος θύμωσε.

- Μη λες παλαβομάρες! φώναξε, κατέβηκε από την έδρα και στρούφιξε το αυτί του Στρατή, να σωπάσει.

Μια μέρα όμως που περνούσα από τον τούρκικο μαχαλά, γρήγορα γρήγορα, γιατί σιχαίνουμουν τη μυρωδιά που έβγαζαν οι Τούρκοι, η γη πάλι κουνήθηκε, τα πορτοπαράθυρα έτριξαν κι ακούστηκε βουή, σα να γκρεμίζονταν σπίτια· απόμεινα στη μέση του στενού σοκακιού ξερός από την τρομάρα μου· είχα καρφώσει τα μάτια στη γη και περίμενα ν' ανοίξει, να προβάλει ο ταύρος να με φάει. Και να, άξαφνα, μια δοξαρωτή πόρτα άνοιξε, ένα περιβόλι φάνηκε και τρία χανουμάκια πετάχτηκαν όξω με το πρόσωπο ξέσκεπο, ξυπόλητα, ξεχτένιστα, σκόρπισαν δώδε κατ'αερομαγμένα κι έβγαζαν ψιλές φωνές σα χελιδόνια. Όλο το στενό σοκάκι μύρισε μόσκο. Από την ώρα εκείνη σε όλη μου τη ζωή ο σεισμός πήρε άλλο πρόσωπο, όχι πια άγριο πρόσωπο ταύρου, δε μούγκριζε πια, τιτύβιζε σαν πουλί, σεισμός και χανουμάκια έγιναν ένα. Ήταν η πρώτη φορά που είδα μια σκοτεινή δύναμη να σμίγει με το φως και να φωτίζεται.

Όμοια πολλές φορές στη ζωή μου, πότε θεληματικά, πότε άθελά μου, έβαζα μιαν καλόβολη μάσκα στις τρομάρες - στον έρωτα, στην αρετή και στην αρρώστια - και μπόρεσα έτσι να βαστάξω τη ζωή.

Νίκος Καζαντζάκης: Αναφορά στον Γκρέκο. Αθήνα, σ. 81-85.

Νίκος Καζαντζάκης
(1883-1957)

Σκίτσο του Τάκη Καλιμούχου

9.6. Μόρια στην προφορική ομιλία και παραγωγή λέξεων

Μόρια στην προφορική ομιλία

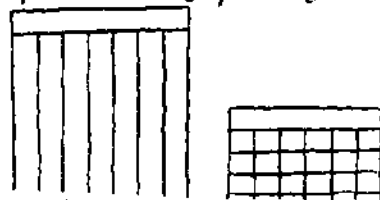
Όπως σ' όλες τις γλώσσες έτσι και στα ελληνικά υπάρχουν μόρια που είναι μέρος της προφορικής ομιλίας: ναι, λοιπόν, μάλιστα, ωραία, συγγνώμη, αλήθεια, έλα, ορίστε, φυσικά, βέβαια...

Τα μόρια χρησιμοποιούνται για να διακόψουμε ή να τονίσουμε το ρυθμό της ομιλίας, για να τονίσουμε ή όχι τα λεγόμενα.

Για τον ξενόγλωσσο δεν είναι πάντα εύκολο να χρησιμοποιήσει σωστά αυτά τα μόρια γιατί δεν εξετάστηκαν αρκετά οι κανόνες χρήσης τους.

Βάλτε το μόριο σε διαφορετικές θέσεις.

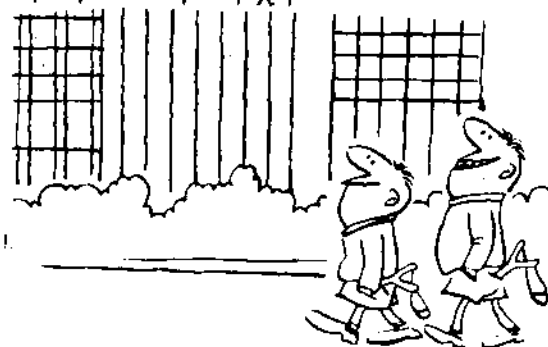
1. Μου είπε λοιπόν την αλήθεια. (λοιπόν, φυσικά)
2. Ο άνεμος ήταν τόσο δυνατός που ξεριζώθηκαν δέντρα. (αλήθεια)
3. Να μην ανακατευτείτε με την πολιτική. (μάλιστα, ορίστε)
4. Δεν απηλογήθηκε όταν τον φώναξα. (λοιπόν, έλα, μάλιστα, συγγνώμη)
5. Αυτό ήταν μια ανατριχιαστική ιστορία. (μάλιστα, φυσικά)
6. Το αυτοκίνητό του γυάλιζε και άστραφτε. (φυσικά)
7. Δεν μπλέχτηκες θεληματικά σ' αυτό. (έλα)
8. Μου είπε πως έρχονταν όλο αχτένιστα και βρώμικα. (μάλιστα, βέβαια)
9. Έτσι και ο ησυχότερος και πιο καλόβουλος άνθρωπος θα τα έχανε. (έλα, λοιπόν)
10. Αυτό το φιλμ που προβλήθηκε στο σινεμά δεν άρεσε στους γονείς. (μάλιστα, φυσικά)

Βάλτε ένα ή δύο μόρια στην πρόταση.

ναι, λοιπόν, μάλιστα, ωραία, συγγνώμη, αλήθεια, έλα, ορίστε, φυσικά...

1. Τότε επηρεαστήκαμε από την κατάσταση του καιρού.
2. Δώστε μου το μαντίλι.
3. Αυτός ο δρόμος θα είναι κακοτράχαλος.
4. Ήταν μεγάλος ο φθόνος του που δεν τον άφησαν να σπουδάσει.
5. Δεν είδες αυτό το παλικάρι;
6. Αγριοματίστηκαν γιατί ήταν ξένοι με αλλιώτικο φέρσιμο.
7. Θα μανταλώνετε αυτήν την πόρτα;
8. Όταν τ' άκουσα αυτό έμεινα βουβή.
9. Η αμάθειά του ήταν μικρότερη απ' ότι σκέφτηκε στην αρχή.
10. Τα σφίξατε τα ζωνάρια σας;

Πωπωπό τζάμια!

Παραγωγή ρημάτων

Ρήματα παράγονται από ουσιαστικά και σπανιότερα από άλλες λέξεις. Χρησιμοποιούνται οι καταλήξεις:

-ίζω, -άζω, -εύω, -ώνω... πιο σπάνια: -ουρίζω, -ουλεύω

ο ψαράς	+	-ευω	=	ψαρεύω
ψάχνω	+	-ουλεύω	=	ψαχουλεύω
γύρω	+	-ίζω	=	γυρίζω
κλαίγω	+	-ουρίζω	=	κλαψουρίζω
τρόμος	+	-άζω	=	τρομάζω
χαμηλά	+	-ώνω	=	χαμηλώνω

Από ποιες λέξεις παράγονται τα ακόλουθα ρήματα:

ανανεώνω	γέος	χρωματίζω	_____
απομονώνω	_____	κυριεύω	_____
εινημερώνω	_____	μαρμαρώνω	_____
εξασφαλίζω	_____	παραμερίζω	_____
ησυχάζω	_____	διαφωτίζω	_____
επιδεινώνω	_____	νοικιάζω	_____
ξεκαθαρίζω	_____	κοντεύω	_____
προγραμματίζω	_____	μορφώνω	_____
προετοιμάζω	_____	ουρλιάζω	_____
προσανατολίζω	_____	καλυτερεύω	_____

Να βρείτε ρήματα. (Χρησιμοποιήστε και συνδετικά: εκ-, εξ-, εν-, αντί-, υπό-, κατά- κλπ.)

διπλά	_____	ο βασιλιάς	_____
σώμα	_____	το φυτό	_____
το όπλο	_____	το μπέρδεμα	_____
η μέρα	_____	καθαρός	_____
το νεύρο	_____	το κουδούνι	_____
η ελπίδα	_____	η πείνα	_____
η παρουσία	_____	η αξία	_____
η σκούπα	_____	πλατύς	_____
το βράδυ	_____	ο καθρέφτης	_____
ο όρος	_____	ο ρυθμός	_____

Παραγωγή ουσιαστικών

Οι καταλήξεις που έχουν τα ουσιαστικά που παράγονται από άλλες λέξεις είναι πολλές.

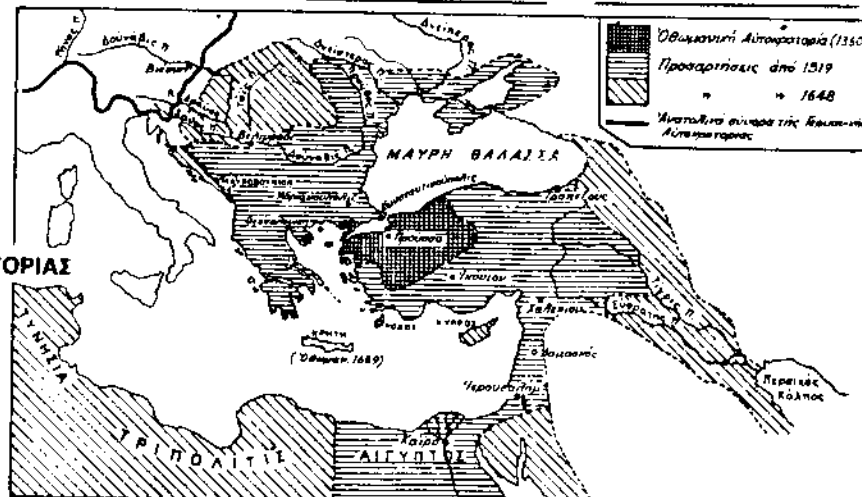
-της, -ιστής, -ιας, -έας, -μος, -ση (-ξη, -ψη), -σιμο, (-ψιμο, -ξιμο), -ίδι, -ητό, -ούρα, -α, -ι, -ιο, -ος, -ιά, -ία, -εία, -εια, -τήρας, -τήρι, -τήριο

Ουσιαστικά παράγονται από πολλές κατηγορίες λέξεων.

Διαβάστε τις παρακάτω λέξεις και γράψτε από ποια άλλη λέξη έγινε η παραγωγή και αν είναι ρήμα ποιο θέμα χρησιμοποιήθηκε. Χρησιμοποιήστε και το λεξικό. Βρείτε λέξεις που σχηματίστηκαν με τον ίδιο τρόπο.

ο κλέφτης	_____	ο σκαφτιάς	_____
ο ανταγωνιστής	_____	ο καστανάς	_____
ο διευθυντής	_____	ο μασκαράς	_____
ο κριτής	_____		_____
_____	μαθαίνω	_____	το γάλα
_____	το συνδικάτο	_____	το ψάρι
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
ο περιορισμός	_____	το φέρσιμο	_____
ο Ελληνισμός	_____	το χάσιμο	_____
ο ορθολογισμός	_____	το τρέξιμο	_____
ο εκσυγχρονισμός	_____	το γράψιμο	_____
_____	αποχρωματίζω	_____	βάφω
_____	περιορίζω	_____	κλαίγω
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

ΑΚΜΗ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

η απάντηση _____

η απελευθέρωση _____

η κοίμηση _____

η παρατήρηση _____

εκπληρώ _____

(υπερ)ασχολώ _____

η κωδικοποίηση _____

η ενοποίηση _____

η ικανοποίηση _____

πραγματοποιώ _____

σταθεροποιώ _____

η αίσθηση _____

η ασφάλιση _____

η κούραση _____

η κρίση _____

προβλέπω _____

αντιμετωπίζω _____

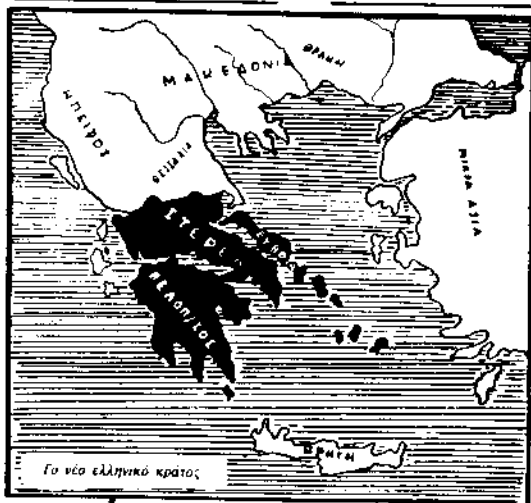
η ανεκτικότητα _____

η εθνικότητα _____

η επιθετικότητα _____

ίδιος _____

ο εχθρός _____

η ασφάλεια _____

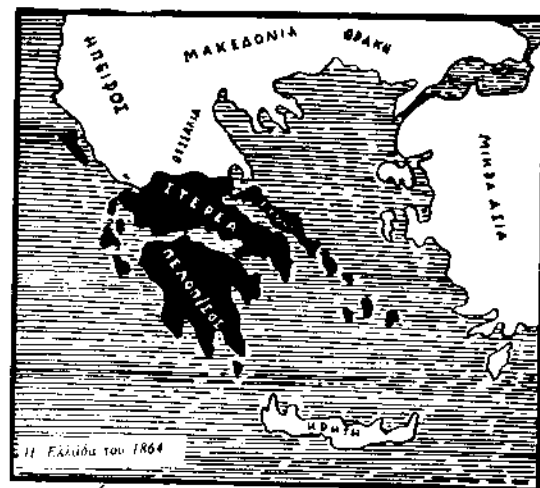
η εποπτεία _____

η ευθεία _____

η απώλεια _____

μαθαίνω _____

κολ(λ)ώ _____

το υπόγειο _____

το πατριαρχείο _____

το νεκροταφείο _____

το οικοτροφείο _____

ο πρόεδρος _____

ο δήμαρχος _____

η επιθυμία	_____	το κοιμητήριο	_____
η αδικία	_____	το διαβατήριο	_____
η ομιλία	_____	το κριτήριο	_____
η προετοιμασία	_____	το εμβατήριο	_____
_____	στενοχωρώ	_____	πλένω
_____	φαντάζω	_____	χύνω
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
το ερέθισμα	_____	το δημοσίευμα	_____
το καθάρισμα	_____	το απόσπασμα	_____
το κροτάλισμα	_____	το ανάσασμα	_____
το ξάνθισμα	_____	το πάλεμα	_____
_____	πειράζω	_____	απλώνω
_____	ξεροσταλιάζω	_____	αισθάνομαι
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
η καμινάδα	_____	το παρακλάδι	_____
η αγελάδα	_____	το παξιμάδι	_____
η κοιλάδα	_____	το κοπάδι	_____
η μαρμελάδα	_____	το λιβάδι	_____
_____	ο Έλληνας	_____	_____
_____	δέκα	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

Μεταφράστε τις παραπάνω λέξεις.

Ξέρετε τις ελληνικές καταλήξεις από τις γερμανικές λέξεις;

-μα από: pragmatisch, Komma, ...

-δα από: Dekade, ...

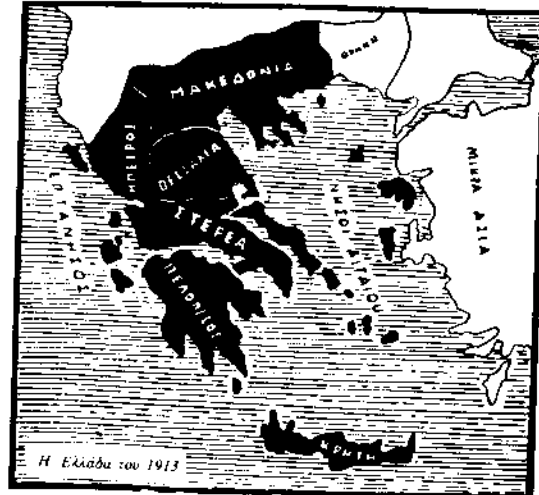
-ισμός από: _____

Και στα ελληνικά και στα γερμανικά υπάρχουν καταλήξεις που είναι υποκοριστικά. Στα ελληνικά υπάρχουν όμως και καταλήξεις που είναι μεγενθυντικά.

το βαρέλι	η βαρέλα	das große Faß
η φωνή	η φωνάρα	die starke Stimme
ο παίχτης	ο παιχταράς	der große Spieler
το παιδί	ο παίδαρος	der große Kerl

Σχηματίστε λέξεις με μεγενθυντικά.

η μάνα	+ -άρα	_____
η γυναίκα	+ -άρα	_____
η γάτα	+ -άρα	_____
το πρόσωπο	+ -άρα	_____
το σκυλί	+ -αρος	_____
το παλικάρι	+ -αράς	_____

9.7. Βίοι παράλληλοι (Ελλάδα και Τουρκία)

Δεν χωρεί η παραμικρή αμφιβολία πως η δύσκολη πορεία των ελληνοτουρκικών σχέσεων επηρεάζει άμεσα τις προοπτικές όχι μόνο για την εθνική μας υπόσταση, αλλά και για την προσωπική ζωή του κάθε Έλληνα (και του κάθε Κυπρίου). Ιδιαίτερα τώρα, που μετά τις κοσμογονικές εξελίξεις στην Περσία του Σάχη, η χώρα αυτή μοιάζει τουλάχιστον μισοχαμένη υπόθεση σαν δορυφορικός χωροφύλακας της Αμερικής και της Δ. Ευρώπης, αρχίζουν ν' ανεβαίνουν κατακόρυφα τα χαρτιά της γειτονικής Τουρκίας (για τον ίδιο φυσικά ρόλο...). Αυτό σημαίνει ότι η Άγκυρα δεν θα εξακολουθήσει απλώς να είναι το χαϊδεμένο παιδί των «Τεσσάρων Μεγάλων της Γουαδελούπης», αλλά προορίζεται να καταστεί ένας πάνοπλος αστακός, για να φυλάει (μαζί με το Ισραήλ) τα πετρέλαια της περιοχής και επιπλέον για ν' ασκεί αποτελεσματικότερα τους σωβινιστικούς της εκβιασμούς στην Ελλάδα και στην Κύπρο.

Και ιδού οι πρώτες εφαρμογές της προσαρμοσμένης στη «νέα πραγματικότητα» αμερικανοευρωπαϊκής πολιτικής: Η Τουρκία θα πάρει βοήθεια από την Ουάσιγκτον 550 εκατ. δολλ. και από τη Γερμανία του κ. Σμιτ άλλα 140. Η Ελλάδα, αν και πιστή «φίλη και σύμμαχος», μόνον 158... λιγότερο και από το ένα τέταρτο! Παράλληλα, ολόκληρη η Δυτική οικονομία (του ΝΑΤΟ και της Κοινής Αγοράς) βρίσκεται σε γενική κινητοποίηση για την ανόρθωση της «γείτονος». Βέβαια, οι καλοί μας «εταίροι» και συγγενείς της Δ. Ευρώπης ξέρουν πολύ καλά ότι τα οσαδήποτε (μιλάνε για οκτώ) δισεκατομμύρια του «δόγματος Κάρτερ» και του κονσόρτσιουμ δεν πρόκειται να βελτιώσουν την άθλια κατάσταση του τουρκικού λαού. Ξέρουν ότι θα πάνε στις τσέπες των πασάδων, των βιομηχάνων και των στρατηγών και από κει τα περισσότερα θα

διοχετευτούν στις ξένες τράπεζες (όπως το ίδιο έγινε και σε μας με το δόγμα Τρούμαν και το σχέδιο Μάρσαλ...).

Αλλά οι γενναιόδωροι τοκογλύφοι της «Ιεράς Συμμαχίας» δεν ενδιαφέρονται για τους λαούς. Ενδιαφέρονται για τους «πασάδες» των κατεστημένων, στους οποίους έχουν εμπιστευτεί την αστυνομική φύλαξη των λαών.

Αλλά, για να ξαναγυρίσουμε στο κύριο θέμα μας, αυτός ο πακτωλός των δισεκατομμυρίων, που θ' αρχίσει να ρέει προς την Τουρκία, έχει άμεση επίπτωση και στη δική μας ζωή. Γιατί η ανατροπή της εξοπλιστικής ισορροπίας, που ήδη έχει γονατίσει την ελληνική οικονομία, θα την υποχρεώσει – και σωστά – σε νέες πολεμικές παραγγελίες (τοίς μετρητοίς...), άρα και σε νέες τρομακτικές αφαιμάξεις. Και ποιος θα κληθεί να φορτωθεί τις καινούργιες επιβαρύνσεις; Όχι, βέβαια, η ολιγαρχία του πλούτου, που είναι «σάρξ εκ της σαρκός» της ελληνικής Δεξιάς, αλλά ο εργαζόμενος λαός. Να, γιατί, λοιπόν, η ναυαγοσωστική για την Τουρκία χειρονομία των Κάρτερ, Σμίτ, Ζισκάρ και Κάλλαχαν βάλλει ευθέως και κατά του ελληνικού λαού.

Αλλά και σ' έναν άλλο τομέα είναι «παράλληλοι οι βίοι» των δυο κατεστημένων Ελλάδας και Τουρκίας. Καθημερινά ακούμε και διαβάζουμε ότι σε μεγάλες και μικρές πόλεις γίνονται αιματηρές συγκρούσεις με πολλούς νεκρούς και τραυματίες. Οι νεκροί του 1978 ξεπέρασαν τους χίλιους... Και η ανθρωποθυσία, παρά τους στρατιωτικούς νόμους, συνεχίζεται...

Είσοδος του ελληνικού στρατού στο Ίωάννινα (Φωτογραφία Κ. Μεγαλοκονόμου).

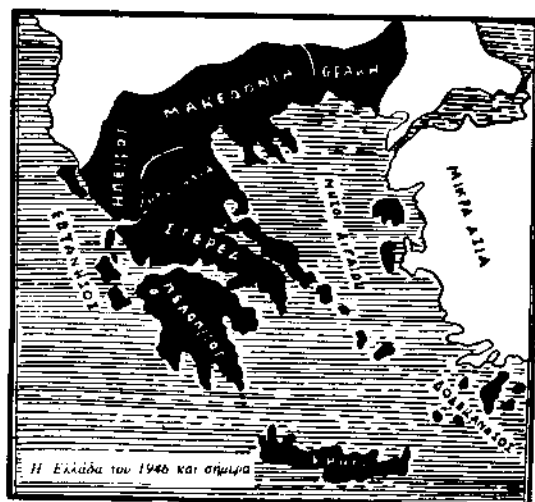
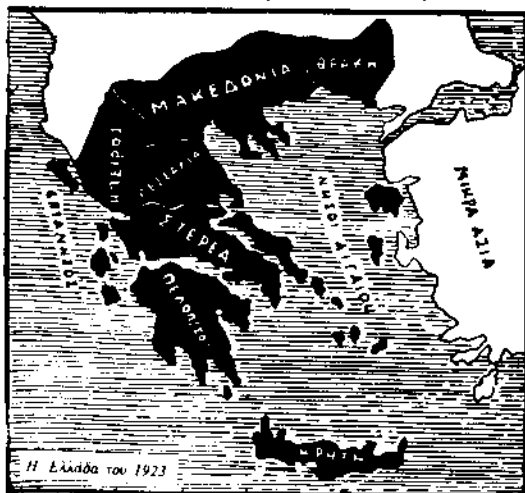
Τι ακριβώς συμβαίνει; Έτσι, στα καλά καθούμενα ένας λαός μισοπεινασμένος έχει ριχτεί με υστερική μανία στο... σπόρ της αλληλοεξόντωσης; Τα ελληνικά μέσα μαζικής «εινημερώσεως» (και εννοούμε τα δυο κανάλια της Τηλεόρασης και το Ραδιόφωνο, που όλα μαζί θα έπρεπε να λέγονται «Οπτικοηχητική Εφημερίς της Κυβερνήσεως») πιστά στην αποστολή τους να διαστρευλώνουν τα γεγονότα, μας «πληροφορούν» κάθε μέρα ότι το αίμα χύνεται σε «συγκρούσεις» εξτρεμιστών τρομοκρατών της Αριστεράς και της Δεξιάς... Επιδιώκεται, δηλαδή, να σχηματιστεί η παραπλανητική εντύπωση ότι «ταραχοποιά» στοιχεία των δυο «άκρων» συμπλέκονται και αλληλοσκοτώνονται, ίσως για... κτηματικές διαφορές ή για λόγους τιμής!

Μ' αυτή τη μέθοδο – που την εφαρμόζουν και ξένα πρακτορεία – σκεπάζεται ο βαθύς πολιτικοκοινωνικός χαρακτήρας της ανθρωποσφαγής, που είναι η κατάλυση της (οποίας) σημερινής ψευδοδημοκρατίας και η συντριβή των προοδευτικών λαϊκών δυνάμεων, που θέτουν σε αμφισβήτηση τα εξοργιστικά υπερπρονόμια της τουρκικής ολιγαρχίας και ζητούν να λυτρωθούν από την κηδεμονία των Αμερικανών και του ΝΑΤΟ. Στην πραγματικότητα, δεν γίνονται συγκρούσεις. Εκείνο που γίνεται είναι ένα άγριο ανθρωποκυνήγι της

Αριστεράς από μισθωμένους δολοφόνους του παρακράτους, που έχει την προστασία του κράτους... (Δεν σας θυμίζει αυτό τίποτα;)

Με τήρηση των αναλογιών, η Τουρκία περνάει από μια φάση, που παρουσιάζει αρκετές αναλογίες με την κατάσταση στην Ελλάδα μετά τον τερματισμό το εμφυλίου πολέμου. Ένας μηχανισμός ανελέητα Δεξιός (εδώ δοσιλογικός, εκεί φασιστικός), με στρατό πραιτωριανής δομής («Το στρατό και τα μάτια σου...») και με Σώματα Ασφαλείας εκπαιδευμένα κατά το πρότυπο της περσικής Σαβάχ, λειτουργεί όλα αυτά τα χρόνια (σε μας κάπως ευπρεπισμένος στη βιτρίνα τα τελευταία χρόνια), εφαρμόζοντας το παραδοσιακό δόγμα: Οι Δεξιοί έχουν πάντα δίκιο. Οι Αριστεροί πάντα άδικο!

Και επειδή «συμπωματικά» το ίδιο αυτό δόγμα εκπορεύεται από την ίδια υπερατλαντική Μέκκα και για μας και για την Τουρκία (βεβαιότατα και για την Περσία), το προοδευτικό τμήμα του τουρκικού λαού – με κεντρικό πυρήνα τα πανεπιστήμια αντιμετωπίζει εδώ και πολλά χρόνια έναν αμείλικτο εξοντωτικό διωγμό (είτε υπάρχει κυβέρνηση της Δεξιάς, ή των στρατηγών, είτε του... σοσιαλιστή Ετσεβίτ!). Δεν είναι, επομένως, οι καθημερινές σφαγές στην Τουρκία αποτέλεσμα συγκρούσεων «εξτρεμιστών των δυο άκρων». Είναι η οργανωμένη σταυροφορία του υπεράνω κυβερνήσεων κατεστημένου για την εξαφάνιση ανθρώπων και ιδεών, που απειλούν τα προνόμιά του. (Στην Αμερική ένας καθηγητής πανεπιστημίου, μου διηγείτο φρικιαστικές σκηνές από τον αδυσώπητο πόλεμο κατά της τουρκικής Αριστεράς. Φοιτητές, φοιτήτριες και πανεπιστημιακοί δάσκαλοι, μου έλεγε, μισοπεθαμένοι από τα βασανιστήρια, ρίχνονταν ομαδικά σε τεράστια ψυγεία κρέατος. (Μια βελτιωμένη έκδοση των φούρνων του Άουσβιτς...) Και τα κατεψυγμένα πτώματα τα πετούσαν στα προπύλαια για παραδειγματισμό των άλλων... Κι όταν τον ρώτησα, πως αυτά δεν είχαν γίνει γνωστά στον έξω κόσμο, πήρα την απάντηση: Η τουρκική Αριστερά είναι ανοργάνωτη. Εσείς, με την κωμικοτραγική δικτατορία της Χούντας, έχετε ξεσηκώσει όλη την υφήλιο. Βγάλατε σαράντα βιβλία σ' όλες τις γλώσσες. Οι Τούρκοι δεν έβγαλαν ούτε ένα. Ούτε μια εφημερίδα στο εξωτερικό. Κι έπειτα, εδώ και στην Δ. Ευρώπη είχε επιβληθεί από πάνω μια φοβερή συνωμοσία σιωπής...). Πρέπει ν' αναγνωρίσουμε ότι το καθεστώς των πασάδων έχει ξεπεράσει το δικό μας στον τομέαν της συνεργασίας (ακριβέστερα, της ταύτισης) κράτους και παρακράτους. Ασφαλώς, έχουμε κι εμείς τις «περγαμηνές» μας! Ο διοικητής της Γενικής Ασφαλείας Πολυχρονόπουλος (π.χ.) είχε οργανώσει, μαζί με το λήστραχο Καραθανάση (απλή συνωνυμία...) τη δολοφονική απόπειρα κατά του Ελευθέριου Βενιζέλου.

Κι όμως, όλα αυτά τα θεάρεστα της ελληνικής εθνικοφροσύνης ωχριούν μπροστά στο γεγονός ότι ο αρχηγός των φασιστικών συμμοριών, ο δήμιος του τουρκικού λαού, ο συνταγματάρχης Τουρκές, ήταν για πολλά χρόνια (ως πέρυσι) αντιπρόεδρος στις κυβερνήσεις Ντεμιρέλι! Μα τι θέλετε, λοιπόν; Η αστυνομία του Τουρκές να συλλαμβάνει τους φονιάδες οπαδούς του Τουρκές, που σκότωναν ακόμη και στελέχη του Ετσεβίτ;

Μ' αυτή την τρομερή λογική, οι φυλακές ήταν και είναι ασφυκτικά γεμάτες από τα θύματα του τουρκικού φασισμού, ενώ ποτέ δεν έτυχε να τιμωρηθεί ούτε ένας από τους μισθωμένους παρακρατικούς φονιάδες. Κι όταν κάποτε πιάστηκαν κατά λάθος μερικοί ακροδεξιοί, το «λάθος» επανορθώθηκε αμέσως. Ο διευθυντής των φυλακών τους άνοιξε τις πόρτες και τους «δραπέτευσε»!

Πολλοί Έλληνες – ακόμη και προοδευτικοί – πιστεύουν ότι οι Τούρκοι στο σύνολό τους είναι ένας λαός κληρονομικά βάρβαρος, με άγριες αρπακτικές διαθέσεις εναντίον μας. Αυτή η αντίληψη, προϊόν μακρόχρονης πλύσης εγκεφάλου με στόχο πότε τη Βουλγαρία και πότε την Τουρκία, ή και τις δυο χώρες, που καλλιεργεί ένα βαθύ μίσος ανάμεσα στους γειτονικούς λαούς (η ίδια και χειρότερη «διαφώτιση» γίνεται και στην Τουρκία), παραμορφώνει σκόπιμα την πραγματικότητα. Δεν υπάρχει μόνο η Τουρκία των πασάδων, των στρατηγών και του φασισμού, που τους ακολουθεί το πολυπληθέστερο (δυστυχώς) αλλά και το πιο πρωτόγονο, απίστευτα καθυστερημένο, τμήμα του λαού. Υπάρχει και η Τουρκία των ξυπνημένων συνειδήσεων, η Τουρκία του Ναζίμ Χικμέτ, που τα τραγούδια του μιλάνε με αγάπη και σπαρακτικό πόνο για τον ελληνικό λαό και για όλους τους λαούς. Υπάρχουν οι εκατοντάδες χιλιάδες φοιτητές, δάσκαλοι, επιστήμονες, εργάτες, που, μαζί με τα εκατομμύρια των Κούρδων, προσφέρουν καθημερινά ολοκαυτώματα στον αγώνα για την αποτίναξη του ζυγού της διεφθαρμένης στρατοκρατίας και της αμερικανοκρατίας. Αυτός ο καινούργιος κόσμος της τουρκικής Αριστεράς έχει συνειδητοποιήσει ότι εχθρός του δεν είναι ο Ελληνισμός, αλλά το κατεστημένο της δικής του χώρας. Αυτός ο κόσμος αποδοκιμάζει έντονα την εισβολή στην Κύπρο, ζητάει μια τίμια συνεννόηση και συνεργασία των δυο λαών. Κι ακόμη, νιώθει εθνική ντροπή για τις βαρβαρότητες στην Κωνσταντινούπολη και Σμύρνη και για τις κτηνωδίες του Αττίλα.

Αυτή η διάκριση των δυο κόσμων της Τουρκίας μας επιτρέπει να βλέπουμε το τουρκικό πρόβλημα χωρίς παρωπίδες και χωρίς κληρονομημένα βιώματα.

Αυτό που μπορεί να βγει σα γενικό συμπέρασμα είναι ότι, ανάμεσα στους λαούς των δυο χωρών (όπως και ανάμεσα στους λαούς όλης της Γης) δεν υπάρχουν ούτε διαφορές, ούτε μίσση. Αυτά είναι τεχνητές κατασκευές των

κατεστημένων, με την υψηλή καθοδήγηση του ιμπεριαλισμού και θεμελιώνονται πάνω στο αποικιοκρατικό δόγμα «διαίρει και βασίλευε». Όμως, οι καρποί που βγάζουν αυτά τα κατασκευασμένα μίση είναι αίμα, δάκρυα, πόνος και δυστυχία, που μετουσιώνονται από τους ξένους κατασκευαστές σε πετρέλαιο και χρυσάφι, σε δύναμη και εξουσία.

Και η μόνη σωτηρία για να ξεφύγουμε από τον απαίσιο αυτό παγιδευτικό κλοιό είναι η συνειδησιακή αφύπνιση και η συνεννόηση των λαών.

Γιάννης Κατρός: Ο προδομένος λαός. Το χρονικό μιας πενταετίας (1975-1980). Τόμος Β'. Αθήνα, σ. 302-306.

9.8. Επανάληψη

Προθέσεις

Ποιες προθέσεις ξέρετε;

τόπος: προς, από, ...

χρόνος: για, από, ...

άλλες: μεταξύ, ...

Μετά από ποιες προθέσεις μπορεί να ακολουθήσει η γενική;

Συμπληρώστε.

1. Η συζήτηση έγινε _____ γλωσσολόγων και εκπαιδευτικών.
2. Όλες οι δουλειές _____ το γιατί _____ το έτοιμο οικοδόμημα γίνανε _____ μια φίρμα.
3. Του δόθηκε ένα άλλο χαρτί _____ αυτό που ήθελε.
4. Τότε άρχισε ο πόλεμος _____ της Περσίας.
5. Η διαμάχη _____ τους μωαμεθανούς και τους χριστιανούς κράτησε μέχρι σήμερα.

Μεταφράστε.

1. Γράφει για μένα.
2. Δεν καταλήγουν σε καμιά απόφαση.
3. Ο νόμος εκπορεύεται από τους συνταγματάρχες.
4. Οι σκοποί της συνωμοσίας συνειδητοποιήθηκαν από τύχη.
5. Δουλεύει ως πράκτορας στη ΣΙΑ.

Επίθετα

Ποιες κλίσεις επιθέτων ξέρετε;

-ος, -η, -ο: καλός, καλή, καλό / -ος, -α, -ο:

Ποια ανώμαλα επίθετα ξέρετε;

Συμπληρώστε.

1. Τα _____ χρόνια στη φυλακή, η _____ δουλειά ήταν πάρα _____ (πολύς) γι' αυτόν.
2. Αγαπά το θαύμα των _____ (πράσινος) δέντρων και του _____ (γκρι) ουρανού.
3. Δουλεύαμε _____ (επιμελής) για να προετοιμάσουμε τη _____ (διεθνής) συγκέντρωση.
4. Είναι _____ (μεγάλος) από την αδελφή της αλλά _____ (μικρός) από μένα.
5. Οι αδελφοί ήταν οι _____ (άτακτος) και _____ (κουτός) από όλους αλλά οι _____ (καλός) στον ποδόσφαιρο.

Μεταφράστε.

das fette Fleisch	_____
die breite Straße	_____
die schweren Maschinen	_____
die leichten Pakete	_____
die breiten Wege	_____

Μεταφράστε και βάλτε από το πληθυντικό στον ενικό και αντίστροφα.

το καπνισμένο δωμάτιο
η ανυπολόγιστη εξέλιξη
η κινημένη θάλασσα
ο γελασμένος βιομήχανος
το σβησμένο φως

Σχηματίστε προτάσεις.

ο κηδεμόνας του ήταν	αγριομάλλης
	αρρωστιάρης
οι γονείς έγιναν	στραβοπόδης
	μεροκαματιάρης
η απάντηση ήταν	ευπρεπής
	ειλικρινής

Να βρείτε το ρήμα με τη βοήθεια του λεξικού.

κατασκευασμένος _____

εκφρασμένος _____

αγριεμένος _____

μαλωμένος _____

διεφθαρμένος _____

Να βρείτε την παθητική μετοχή και να σχηματίσετε μια έκφραση.

αγριοματιάζω / ο ξένος

τονίζω / η ερώτηση

ξεχειλίζω / η λεκάνη

παραγγέλλω / τα προϊόντα

αφανίζω / η υπόσταση

Μεταφράστε.

οι επιτυχόντες φοιτητές
η σπουδάζουσα νεολαία
οι επιστρέφοντες εργάτες
οι υπάρχουσες αδικίες
τα αποτελούντα κράτη

Μαντώ Μαφρονένους

Ουσιαστικά

Συμπληρώστε.

1. Στη φίρμα απασχολήθηκαν δύο _____ (ο χασάπης) και ένας _____ (ο φούρναρης).
2. Το μεροκάματο _____ (ο ψαράς) δεν ανέβηκε εδώ και χρόνια.
3. Όλες οι _____ (η γλωσσού) και οι _____ (η καφετζού) του χωριού συγκεντρώνονταν στο σπίτι _____ (η γιαγιά) μου.
4. Η ανεργία στους _____ (ο σκαφτιάς) και _____ (ο ψαράς) όλο και μεγαλώνει.
5. Όταν είδα τους _____ (ο μεζές) και τα άλλα νόστιμα ωραία φαγητά στους _____ (ο τεντζερές) μ' έπιασε μεγάλη πείνα.

Μεταφράστε.

ο σύνδεσμος των κρατών

το θέμα της Κύπρου

οι ζημιές δασών

οι διάλεκτοι της Γερμανίας

τα χρέη των πελατών

Βάλτε από τον ενικό στον πληθυντικό αριθμό ή αντίστροφα.

οι φορείς της συνωμοσίας

ο γραμματέας του συνδικάτου

ο συγγραφέας του βιβλίου

η δουλειά στον τομέα

η γραμματέας του διοικητή

Σχηματίστε προτάσεις.

ξεχάστηκε

το φωνήεν
το περιβάλλον
το μηδέν

εξετάστηκε

το παν
το αρχαίο δόρυ
το οξύ

Να βρείτε το σωστό άρθρο.

_____ κρέας

_____ φως

_____ δάσος

Στρατηγός Μακρυγιάννης

9.9. Το διπλό βιβλίο (Απόσπασμα)

...Μπαίνω στ' ασανσέρι μου, ξανανεβαίνω στο τέταρτο, κάνω ν' ανοίξω την πόρτα και -νά τος, ο Τούρκος. Είναι τος κιόλας εκεί με τα κιβώτια που πάνε για τα εργοστάσια, φορτωμένα στο δικό του το καρότσι. Είναι λίγο μεγαλύτερος από μένα στα χρόνια - και θα μπορούσε βέβαια να 'χει καμιάν ανατολίτικη φάτσα, μουστάκες από το Καρά-μεμετιστάν - και δεν έχει τίποτα απ' αυτά. Μονάχα μια λύπη στο πρόσωπο. Κ' έχει και μια μεγάλη πετσέτα για να σκουπίζει το σβέρκο του - ιδρώνει πολύ. Χαμηλώνω τη φωνή

μου, μη τυχόν και ταραξώ την ιερή ησυχία που βασιλεύει και στο δικό μας το πάτωμα.

- Μποχ υστέρσιν; Μποκού γιε, του λέω με τα ωραία μου τούρκικα, τις βρισιές που μας μάθαινε ο Μάστορας στο ξυλάδικο του Βόλου.

- Εσύ να τα φας τα σκατά, μου λέει και κείνος ρομείκα - δεν ξέρω που το 'μαθε και το λέει.

- Σεν γιε μποκού, του λέω. Αβρά ντουντού σικιγιέμ.

Μου βρίζει κι αυτός ρομείκα την καημένη τη μάνα μου και χωρίζουμε.

- Χαμάλμπας, του λέω, κιοπék ογλού, εσιέκ ογλού, κερατότουρκε που μας πήρατε την Πόλη και την Αγιά Σοφιά - την Κύπρο δεν την είχαν κόμη παρμένη.

- Εσύ να τα τρως τα σκατά, γκιαούρ μπεζεβένγκ, εντώ να ψοφίζεις.

Κατεβαίνει φορτωμένος αυτός, τραβάω και εγώ ξεφόρτωτος στο διάδρομο, να πάω πάλι στο τμήμα - και γυρίζουμε έτσι πίσω και μπρός, απάνω και κάτω, ξεφτίδια παραδαρμένα, της μεγάλης τουρκικής αυτοκρατορίας εκείνος, της αιωνίας Ελλάδος εγώ, που μας τη λέγανε στο σχολείο.

Τους τα λέω ένα βράδι στο ελληνικό καφενείο, πως τα περνούμε μ' αυτόν τον Τούρκο - γελάνε.

- Η προλεταριακή αλληλεγγύη, αποφαινεται ο Γιαννόπουλος και κουνάει βαθυστόχαστα το κεφάλι του.

- Μη τα βρωμίζεις όλα με τη βλακεία σου, του λέει τότες ο Σκουρογιάννης. Στέγνωσες, ρε κακομοίρη, γέλα και λίγο - αστεία μας λέει, μωρέ...

Ο Σκουρογιάννης είναι απ' τους παλιούς εδώ. Δεκαπέντε χρόνια συνέχεια. Οι φιλόσοφοί μας θα τον δέρνανε, έτσι που τους αποπαίρνει - κωλόπαιδα, τσογλάνια, μη μιλάς εσύ - τι έχει μαζί τους, εμάς δεν ξέρει να μας το πει - αυτοί τον φοβούνται. Φουσκώνει τα μάγουλά του και τότε το ξέρουν, δεν έχει αστεία με το Ντομπρίνοβον. Εμένα είναι φίλος μου.

Ο Μεχμέτ Αλής Πάσας

Ο Μιαούλης

Ο Λούκας, Αχαιο

Ο Λούκας, Κερατό

Στις δέκα έχει μια μικρή παύση - ένα τέταρτο. Οι κορδέλες σταματούνε. Μέσα στα τμήματα, με τα ροκανίδια, τα πλαστικά, τα σανίδια, και τα λοιπά, δεν επιτρέπεται - Ράουχεν φερμπότεν -έρχονται τώρα σε μας, εδώ στο διάδρομο να καπνίσουν ένα τσιγάρο. Ο Μύλλερ, ο μαντράχαλος, αυτοί δεν έρχονται. Κ' η ξανθή δεν έρχεται - θα βιάζεται πάλι. Εγώ κι ο Τούρκος καθόμαστε στα καρότσια μας, αυτός σκουπίζει συνέχεια το σβέρκο του. Τους κάνουμε τόπο, μερικοί κάθονται δίπλα μας. Οι άλλοι γυρίζουνε πάνω και κάτω, είναι σίγουρα αυτοί που δουλεύουνε καδιστοί - να ξεμουδιάσουνε λίγο. Η μικρή Σπανιόλα καπνίζει συνέχεια και δυο και τρία τσιγάρα, το 'να πάνω στ' άλλο μέσα στο τέταρτο. Αυτή τη βλέπω και τις άλλες ώρες στο διάδρομο, όλο ξεπορτίζει για να καπνίσει. Το ξέρει πως είμαι Ρομιός,

έρχεται δίπλα μου, όπως πάω με το καρότσι μου, τρέχει πίσω μου σαν ένα γυφτάκι που ζητιανιεύει, κάτι μου λέει. Δεν ξέρω τίποτα από τη γλώσσα τους μα καταλαβαίνω – μου λέει πως δεν μπορεί, δεν μπορεί. Εδώ τώρα δε λέει τίποτα – τι να πούμε; Ούτε ξερόμαστε. Να κανονίσουμε μεταξύ μας δεν έχουμε τίποτα, όλα τα κανονίζουν οι νόρμες – σωπαίνουμε.

Το τέταρτο πέρασε, οι κορδέλες μέσα ξανάρχισαν να περπατούνε – φεύγουν όλοι. Σηκωνόμαστε και μεις. Στο διάδρομο δεν ακούγεται τίποτα πάλι. Μονάχα στην άλλη την άκρη του, κοντά στα δυο τα τμήματα, άμα φτάσεις εκεί θα τ' ακούσεις τα σφυριά των μαραγκών πως χτυπούνε μέσα τα μικρά καρφιά στα μαλακά σανίδια των κασονιών.

Τάκα-τάκα – τίποτ' άλλο...

Δημήτρη Χατζή: Το διπλό βιβλίο. Αθήνα 1977, σ. 24-27 (Απόσπασμα).

9.10. Επανάληψη ρημάτων

Συμπληρώστε με μέλλοντα ή αόριστο.

1. Θα _____ (γλεντάω) απόψε άμα θα _____ (νικώ) η ομάδα μας.
2. Οι τενεκέδες που _____ (κυλάω) από το φορτηγό _____ (βρωμάω) όλη την περιοχή με πετρέλαιο.
3. _____ (ζω) φτωχά μέχρι που πετύχαμε στο λαχείο.
4. Ο καινούργιος νόμος _____ (στερώ) πολλά δικαιώματα των αλλοδαπών.
5. Το αφεντικό μας μας _____ (επαινώ) πρώτα και μετά μας _____ (πετάω) έξω.

Σχηματίστε προτάσεις με συντελεσμένο μέλλοντα.

	πάλι βλασταίνω τα χόρτα
Μέχρι τον Οκτώβριο	ανθίζω οι μενεξέδες
	καρποφορώ οι καρυδιές
	γράφω η αίτηση
Μέχρι αύριο	βαστάω τα βιβλία
	απαντάω τις ερωτήσεις

Σχηματίστε προτάσεις με παρακείμενο.

αγριοματιάζουν	γιατί	βλαστηθούν ολοένα
μανταλώνω την πόρτα	γιατί	φοβάμαι
στάζει το νερό	γιατί	δε διορθώνουν τη λεκάνη
κουνάει το κεφάλι	γιατί	δεν καταλαβαίνει τίποτα
πέφτει	γιατί	κάποιος πετάει μπανανόφλουδες στο δρόμο
μουγκρίζω	γιατί	θυμώνω πολύ

Συμπληρώστε με υποθετικά.

1. Αν δεν _____ (δουλεύω) δε θα _____ (κολλώ) αυτήν την αρρώστια.
2. Θα _____ (έχω) την ευγένεια να παραγγείλετε τώρα.
3. Αν θα _____ (κάνω) μια εξαίρεση θα _____ (είναι) καλύτερα.
4. Αν θα _____ (μαζεύω) αρκετά ξύλα θα _____ (ανάβω) μια μεγάλη φωτιά.
5. Αν θα _____ (καταλαβαίνω) την ύλη θα _____ (μπορώ) να πας στην πισίνα.

Σχηματίστε προτάσεις με υπερσυντέλικο.

παραμονεύουν το θεριό	για να	το σκοτώνουν
γυαλίζω το αυτοκίνητό μου	για να	το καμαρώνουν
ζυγίζεις το παιδί	για να	βλέπω το βάρος του
παλεύετε	για να	κερδίζουν
κρατώ το σκυλί	για να	δεν φύγει
του δίνει την γροθιά	για να	έχει την ησυχία του

Συμπληρώστε με τύπους του ενεστώτα.

1. Η δήλωση αυτή _____ (συζητάω) από όλους τους κύκλους.
2. Η αστυνομία _____ (ειδοποιώ) γρήγορα.
3. Να μην _____ (κυλάω) στο χώμα.
4. Το συμβούλιο _____ (αποτελώ) από εργοδότες.
5. Ένα μεγάλο κέρδος _____ (χρησιμοποιώ) για να _____ (πληρώνω) τα χρέη του από πέρυσι.

Σχηματίστε προτάσεις στον παρατατικό.

ο ποιητής

επαινώ
αντιγράφομαι
υποτιμάω
αγριοματιάζομαι
παρατηρούμαι

Σχηματίστε προτάσεις στον αόριστο.

η υπάλληλος

θυμάμαι
ξαφνιάζω
προτιμάω

ο θεός της

ξεσπιτώνω
εγκαταλείπω
κοροϊδεύω

η γραμματική

διευκολύνω
γράφω
εξηγώ

τα καρπούζια

κόβω
πουλώ
εξετάζω

Μεταφράστε.

Wirf das weg!

Sprich die Wahrheit!

Hilf mir!

Liebt das Grün!

Dreh dich um!

Stürz dich auf ihn!

Häng deinen Mantel auf!

Denk nach!

Bestell das!

Brüll nicht immer!

Σχηματίστε εκφράσεις.

αναμιγνύω τα οξέα
φτιάχνω μια πρόταση
αφανίζω το μαγαζί
στουμπώνει τη σόμπα
φωνάζω την απάντηση

9.11. Λεξιλογικές ασκήσεις

Ιδιωματισμοί και παροιμίες
Redewendungen und Sprichwörter

Μεταφράστε με το λεξικό.

είναι

δώρο άδωρο
αέρας κοπανιστός
το βάσανό μου

βάζω

τα δυνατά μου
κατά μέρος
το κεφάλι μου

σπάζει

το κεφάλι του
πλάκα
ο πάγος

τα βγάζω

όλα στη φόρα
πέρα
τα γράμματα

τα

βάζω με κάποιον
φέρνω βόλτα
κάνω όλα θάλασσα

Ποια είναι η σωστή σημασία:

άδειασέ μου τη γωνιά
του κόβω τον αέρα
φτύνω αίμα γι' αυτό
φτάνω στ' άκρα
δεν αξίζει τον κόπο
άρες μάρες κουκουνάρες
είμαι όλος αυτιά
η φτώχεια θέλει καλοπέραση
για καλό και για κακό
κοντός ψαλμός αλληλούια

vorsichtshalber
sich halb umbringen
es lohnt sich nicht
kurz und bündig
vornehm geht die Welt zugrunde
ganz Ohr sein
→ laß mich in Ruhe
dummes Zeug
bis zum Äußersten gehen
jemanden zurecht weisen

Να μεταφράσετε.

δε μπορώ να το χωνέψω, γιατί ...
Ich kann nicht begreifen warum ...

τον έχω στο μάτι

_____

μας έψησε το ψάρι στα χείλη

_____

μπήκε στο χορό

_____

βγαίνει λάδι

_____

το νερό μου φτάνει ως το λαιμό

_____

κάνει το δάσκαλο

_____

δεν τα λέει έξω απ' τα δόντια

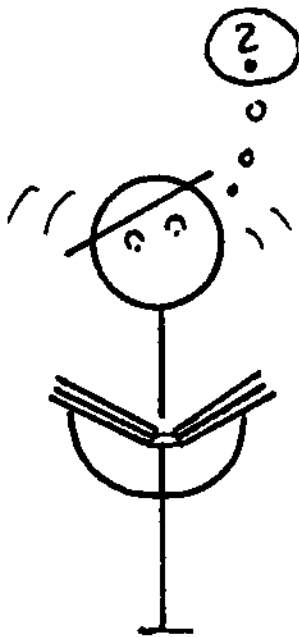
_____

δεν πάει κατά διαβόλου

_____

έγινε λαγός

_____

Ποια είναι η σημασία.

εκ πείρας

aus Erfahrung

εξ όψεως

εν τάξει

εν πάση περιπτώσει

εν μέρει

εν σχέσει

εν ολίγοις

μ' έφαγε

σα μύγα στο γάλα

Μεταφράστε.

1. Κύλησε ο τέντζερης και βρήκε το καπάκι.

2. Του χάριζαν γαϊδούρι, κι αυτός το κοίταξε στα δόντια.

3. Ένας κούκος δε φέρνει την άνοιξη.

4. Μαζί με τα ξερά καίγονται και τα χλωρά.

5. Νηστικό αρκούδι δε χορεύει.
_____
6. Όποιος δεν παινεύει το σπίτι του πέφτει και τον πλακώνει.
_____
7. Καθαρός ουρανός αστραπές δε φοβάται.
_____
8. Η σκύλα από τη βιάση της γεννά στραβά κουτάβια.
_____
9. Όποιος ανακατώνεται με τα πίτουρα τον τρώνε οι κότες.
_____
10. Ο κόσμος ποντίζεται κι η γριά χτενίζεται.
_____

Ο Ταμάρ έφυγε

Χαλασμός Κυρίου
έγινε προχθές
σ' όλη την μπυραρία.
Ο Ταμάρ, ο φίλος μας
έφυγε για πάντα,
πήγαινε πίσω στην Τουρκία.

Μας κέρασε και μπύρα και ρακί
και μας αγκάλιασε όλους
Τούρκους, Έλληνες και Γερμανούς...
χωρίς καμιάν εξαίρεση,
έναν έναν μας αποχαιρετούσε.

- Γεια σας αδέρφια, έλεγε,
Meine Brüder, Brüder!...
Alle meine Brüder!...
φεύγω,
πάω στην πατρίδα μου !...

- Για πάντα;

- Ναι, για πάντα.
Σας προσκαλώ στο σπίτι μου.
Να κι η διεύθυνσή μου.
Για σας η θύρα μου

δε θα 'ναι ποτέ μισάνοιχτη,
αλλά ορθάνοιχτη να μπείτε.
Να 'ρθείτε
να τα πούμε,
να φάμε και να πιούμε.
Αντίο, meine Brüder,
αδέρφια μου,
auf Wiedersehen ... αντίο.

Κι έτσι μας έφυγε ο Ταμάρ...

- Καλό ταξίδι, αδερφέ Ταμάρ.
Για πάντα θα θυμόμαστε
τα ολάνοιχτα φυλλοκάρδια σου
και τα σταράτα λόγια.
Καλό ταξίδι στο καλό,
και να σε λησμονήσουμε
καθόλου δεν το μπορούμε!

Και στα δικά μας

Με ρώτησε η γυναίκα μου
το μεσημέρι
γιατί δεν έτρωγα.
- Ο Ταμάρ μάς έφυγε, της είπα.
- Ο Τούρκος;
- Ναι, ο Τούρκος.
- Ήταν καλός άνθρωπος, μου είπε.
Καλή του πατρίδα,
στο καλό ...
και στα δικά μας.
- Αμήν, συνέχισα.
Βάλε να πιούμε,
για να ευχηθούμε
και στα δικά μας ...

Σπύρος Ν. Σωτηρίου
Κρέφελντ στις 14-2-87

